

A SZERZŐI JOGI EREDETISÉG

JOGÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS

Jelige: Eddie

Lezárás dátuma: 2014. november 2.

TARTALOMJEGYZÉK:

I. BEVEZETÉS	3
II. JOGFORRÁSI KÁOSZ – HAZÁNK SZERZŐI JOGÁT ALAKÍTÓ BELSŐ ÉS KÜLSŐ JOGSZABÁLYOK	5
II.1. BERNI UNIÓ	6
II.2. A MAGYAR SZABÁLYOZÁS AZ EREDETISÉG KÉRDÉSKÖRÉBEN – HAZÁNK EREDETISÉG TESZTJE	8
II.2.1. <i>A szerző szellemi tevékenységéből eredő alkotás</i>	10
II.2.2-3. <i>SzJSzT 38/03 – Eredetiség és Egyéniség</i>	11
II.2.4. <i>A származékos mű – átdolgozás és fordítás</i>	12
II.3. SZAKÉRTŐK ALKALMAZÁSA – A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET	13
II.4. AZ EURÓPAI UNIÓ IRÁNYELVEI	15
III. AZ EREDETISÉG TESZT JOGÖSSZEHASONLÍTÁSA	18
III.1. A KONTINENTÁLIS EURÓPAI FELFOGÁS (FRANCIAORSZÁG ÉS NÉMETORSZÁG)	19
III.2. A SWEAT OF THE BROW-TESZT	21
III.2.1. <i>Egyesült Királyság</i>	22
III.2.2. <i>Justine Pila értekezése a brit szerzői jog tárgyáról</i>	25
III.3. AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK	28
III.4. KANADA	31
IV. A HÁROMFOKÚ EREDETISÉG-MODELL	34
V. KONKLÚZIÓ	37
FELHASZNÁLT IRODALOM	40

„Az eredetiség nem azt jelenti, hogy olyat
mondunk, amit még senki nem mondott
előttünk, hanem hogy pontosan azt
mondjuk, amit mi magunk gondolunk.”
- James Stephens

I. BEVEZETÉS

Manapság az eredetiséget nagy becsben tartják az élet számos területén.¹ Nem véletlen – az emberben megbújó kreativitás és eredetiségre való törekvés segít, hogy alkalmazkodjunk a világ folyamatos megújulásához,² és az ekképpen változó környezetünkhöz. Ezt a helyzetet is felismerve, a szerzői jog oltalom alá helyezi az eredeti munkák szerzőit (és más jogosultakat), mely nem csak a konkrét mű előállítóinak érdekeit, hanem az adott ország (szervezet) polgárainak jólétét szolgálja.³

Az, hogy pontosan mit jelent az eredetiség, annak határa meddig terjed, mennyire szükséges védelme, folyamatos szerzői jogi diskurzusok, tudományos viták témája, így nem véletlen, hogy megítélése nem csupán koronként,⁴ hanem területenként⁵ is eltérő tendenciát mutat, mely a jogi normákban is világosan megmutatkozik. Az eredetiség *sine qua non* eleme⁶ a szerzői jognak – általa tudjuk az adott szerzői jogi rendszereket értelmezni, és a védelemhez szükséges mértéket azonosítani.⁷ Azonban nem csak magát az eredetiséget kell jogi szempontból kutatnunk, hanem azon jogi eszközöket is, amelyek a szabályozás megkönnyítését tűzik ki célul. Így találkozhatunk például az ún. eredetiség-tesztekkel a szerzői jogban, melyek nagyban hasonlítanak az emberi jogok korlátozhatóságának tesztjeire.

Mindezek függvényében, ez a tanulmány igyekszik összehasonlítani a szerzői jog eredetiség-tesztjeit, legfőképpen a *common law* (copyright) és a *kontinentális rendszerek* (author's rights) különbözőségeiből kiindulva, és mérföldkönek számító

¹ Az eredetiség és másolat megítélésének történelmi háttéréről lásd: Elaine K. GAZDA *The Ancient Art of Emulation – Beyond Copying Artistic Originality And Tradition*. University of Michigan Press, 2002.

² Itt a kreativitást és eredetiséget szinonimaként használom, azonban később láthatjuk, hogy a jog különbséget tesz e két fogalom között. A kreativitásról bővebben ld.: CSÍKSZENTMIHÁLYI Mihály: *Kreativitás*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2008.

³ Itt leginkább gazdasági jólétről beszélhetünk, melynek jogi megalapozottságáról alább térek ki.

⁴ „If historians of *ancient art* and classicists have emphasized the imitation and repetition of particular or generalized types, art historians and theorists of the *twentieth century* have valorized originality and innovation.” – ld.: GAZDA i. m. 28.

⁵ Kína „*made in China*” megjelölésének” változtatásáról szóló törekvéshez lásd.: The New Originality: lessons from China, elérhető: <http://goo.gl/WepEDW>.

⁶ Nélkülözhetetlen feltétele.

⁷ Gideon PARCHOMOVSKY – Alex STEIN: Originality, *Virginia Law Review* 95/6, 2009, 1505.

jogi esetekkel szemléltetni az eredetiség-kritériumainak fejlődését az adott országban. Legfőbb célom rávilágítani arra, hogy a nagyon is szubjektívnak számító művészeti és tudományos munkák eredetiségi kritériuma jogi keretek között meddig objektivizálható, annak érdekében, hogy fenntartsuk az egyensúlyt a szerző (és más jogosultak), illetve a „felhasználók és a széles közönség érdekei között, tekintettel az oktatás, a művelődés, a tudományos kutatás és a szabad információhoz jutás igényeire.”.⁸

Magyarország eredetiség-megközelítése – követve az európai uniós tendenciát – nem tekinthető annyira problematikusnak, inkább a *gyakorlati akadályok*⁹ azok, amelyek hátráltatják szerzői jogunk előrehaladását. Mégis fontosnak találom, hogy betekintsünk más országok joganyaiba, illetve tudományos javaslataiba annak érdekében, hogy megértsük, milyen kérdésekkel kell megküzdeniük más, nyugati országok szerzői jogtudósainak. Hisz a jogösszehasonlítás funkcióját tekintve nem csupán arra világít rá, hogy „melyek azok a területek, ahol a nemzeti jog elmaradásban van a többi ország jogához képest”,¹⁰ hanem új tudományos megállapításokra, általános tézisekre, fogalmak tisztázására adhat támpontot, melyek egymásra reflektálva fejlesztik világunk joganyagát.

Ekképpen a második fejezetben hazánk mai szerzői jogát alkotó legfontosabb jogforrásait tekintem át, külön kitérve a magyar szerzői jogi törvényre, körüljárva az európai uniós eredetiség kritériumokat. Ezt követően pedig az ún. *eredetiség-tesztek* felállításának szükségességét taglalom.

A harmadik fejezetben ismertetem az eredetiség elméleti háttérében húzódó két szerzői jogi ‘nagyhatalom’ doktrinális gyökereit, majd kitérek a téma szempontjából kulcsfontosságú országok eredetiség-kritériumainak magyarázatára és mérföldkönek számító bírósági eseteire. Ebben a részben mutatom be a műfaj szerinti besorolás módszerét, és összesítem a már felvázoltak közül a legszükségsszerűbb mozzanatokat, mely egy szerzői jogi eredetiség problémájakor megoldást nyújthat.

A negyedik részben egy érdekes hipotézist vizsgállok, mely szerint nem csak arra lennének hivatottak a jogalkalmazók egy szerzői jogi oltalmi perben, hogy az eredetiség meglétét vagy hiányát ítélik meg, hanem a már meglévő védelem ellenére a mű további minősítésére kerülne sor.

⁸ A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény

⁹ Ideértve a szerzői joghoz képest lassan reagáló jogalkalmazásunkat, vagy a nemzetközi dokumentumok inkonzisztenciájából fakadó nehézségeket.

¹⁰ TÓTH Judit – LEGÉNY Krisztián: *Összehasonlító alkotmányjog*. Budapest, Complex kiadó, 2006, 35.

Végül az ötödik fejezetben néhány, a kutatásom során fellépő, szerzői joggal kapcsolatos észrevételt osztok meg az Olvasóval.

II. JOGFORRÁSI KÁOSZ – HAZÁNK SZERZŐI JOGÁT ALAKÍTÓ BELSŐ ÉS KÜLSŐ JOGSZABÁLYOK

Ahhoz, hogy a jogalkalmazó a szerzői joggal kapcsolatos esetekben határozatot tudjon hozni, tudnia kell, hogy az adott témában mely jogszabályokat kell alapul vennie, és mely korábbi döntések szolgálhatnak iránymutatásként. Nagy eltérés azonban, hogy míg az angolszász precedens rendszerben a bírakat akár jogalkotóknak is titulálhatjuk,¹¹ elősegítve a gyors reakciót a szerzői jog változásaira, a kontinentális jogrendszerű országokban (így Magyarországon is) a bírák jogalkalmazók – „a bírói gyakorlat szerepe csupán értelmező jellegű”.¹² A mai magyar szerzői jog ‘megközelítőleg’ hierarchikus felosztása forrásait tekintve, eszerint:

- a) Berni Unió (WIPO)¹³
- b) Az Európai Unió szerzői jogot érintő irányelvei
- c) Alaptörvény X. cikk és XIII. cikk.
- d) Magyarország szerzői jogi törvénye (Sztj)
- e) Magyar polgári jogi törvény
- f) Európai uniós, magyar, és egyéb, a világban történt esetek döntései (javaslati jelleggel).

Hazánk szerzői jogi törvénye kimondja, hogy az összhangban áll „Magyarország szellemi tulajdon védelme terén fennálló nemzetközi kötelezettségeivel és az Európai Közösség jogszabályaival”.¹⁴ Továbbá alkotmányjogi szempontból is ismeretes a jogforrások hierarchiája.¹⁵ Mindezek ellenére komoly gondot okozhat hazánk jogalkalmazói számára, hogy mely forrást, szabályt alkalmazzák egyes, a szerzői jogot érintő esetekben a normák inkonzisztenciájának következményeként. Jó példa a Berni Konvenció és az Európai Unió szerzői joga közötti eltérésre, hogy amíg a Berni Egyezményben – bár nem kimerítően – meg vannak határozva a védelemben részesíthető művek alapkategóriái (irodalom,

¹¹ ZÓDI Zoltán: *A korábbi esetekre történő hivatkozások mintázatai a Magyar bíróságok ítéleteiben*. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 2014, 55.

¹² Uo.

¹³ WIPO – World Property Organization (Szellemi Tulajdon Világszervezete).

¹⁴ Sztj. bevezető rendelkezés.

¹⁵ Ld.: TRÓCSÁNYI László – SCHANDA Balázs: *Bevezetés az Alkotmányjogba*. Budapest, HVG Orac, 2013, 136.

tudomány és művészet minden alkotása),¹⁶ az európai uniós irányelvek¹⁷ kizárólag az eredetiség-kritériumának betartását teszik kötelezővé, bármilyen tárgyi felsorolás nélkül.¹⁸ További nehézséget az európai uniós szabályok megalkotásainak gyakran alkalmazott módszere: a *legkisebb közös többszörös elve*¹⁹ okozza, hisz a jogharmonizáció következményeként létrejövő jogszabályok alap-követelményeket írnak elő a tagállamok számára – azt, hogy pontosan hogyan is szabályozzák az előírt normát már a tagállamokra bízva, ezzel hatásköri és joghatósági bonyodalmakat előidézve.²⁰

Bár egyfelől elvárjuk, hogy a jogforrások lefedjék egymást (illetve pontosan meghatározható hierarchiát tükrözzenek) azok alkalmazhatósága végett, az eredetiség kérdésköre túl tág teret ad értelmezhetőségében. Kontinentális jogrendszerünk az elvárható rugalmas szabályozáshoz viszont nehézkesen tud hozzájárulni a szerzői jog eredetiség vizsgálata során. Bár mindenféleképpen lennie kell egyfajta *kreációs kapcsolatnak* az adott mű és a szerző között (akár csak a mű *prezentációjában*²¹ való résztvevőként),²² nem lehet pontosan meghatározni univerzális jelleggel mi az az elegendő mérték, mely védelmet keletkeztet – azt minden egyes esetben külön kell determinálni.²³ Ehhez azonban nagyobb szükség lehet a precedens rendszer rugalmas eljárására.

II.1. A BERNI UNIÓ

Az 1886-ban létrehozott Berni Uniós Egyezmény fő célja, hogy a szerződő országok „az irodalmi és művészeti művekre vonatkozó szerzői jogokat a lehető

¹⁶ Az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény.

¹⁷ Ld. például: 2001/29/EK.

¹⁸ Eleonora ROSATI: *Originality in EU Copyright, Full Harmonization through Case Law*. Cheltenham, Edward Elgar Publ. Inc, 2013. 27.

¹⁹ A *legkisebb közös többszörös elv* az EU közösségi jogszabály alkotás egyik módszere, mely szerint megkeresik azokat a szabályokat, amelyek minden tagállam jogában benne vannak, és ez lesz a közösségi szabály.

²⁰ C-518/08, Fundación Gala-Salvador Dalí és VEGAP- ügy (2010), melyben a spanyol és francia szabályozás eltéréséből fakadóan kérdéssé vált, mely nemzeti törvény irányadó a Salvador Dalí művein fennálló követő jog öröklése tekintetében és, hogy e nemzeti törvény értelmében ki e jogok tényleges örököse.

²¹ Az előadókhoz fűződő (prezentációval kapcsolatos) szerzői jogokat hazánk a szomszédos, vagy kapcsolódó jogok elnevezéssel külön szabályozza.

²² Adolf DIETZ: 'The Artist's Right of Integrity under Copyright Law: A Comparative Approach', *International Review of Industrial Property*. 25/2, 1994, 182.

²³ „But what amounts to a sufficient amount of independent skill, labour, and judgement is not capable of definition in advance; it has to be determined on the facts of each case.” Ld.: Paul TORREMANS: *Holyoak and Torremans Intellectual Property Law*. Oxford, Oxford University Press, 2013. 201.

leghatékonyabban és legeggyöntetűbben védelmezzék”.²⁴ Azonban ahogy azt az egyezmény neve is tükrözi, a szerződő felek (így Magyarország is) nem csupán aláírásukkal biztosítják a szerzői jogok betartását saját országukban, hanem egy Uniót is létrehoznak, mely lehetővé tesz, egy olyan intézményesített keretrendszer létrehozását, amely vállalja „az eredetileg elfogadott egyezményes kötelezettségek rendszeres felülvizsgálatát”.²⁵

Fontos még az originalitáshoz szükséges *rögzítettség* is, melyet bár a Berni Uniós Egyezmény nem tesz kötelezővé, kimondja, hogy az Unióhoz tartozó országoknak joguk van úgy rendelkezni, hogy az irodalmi és művészeti művek, illetőleg ezek egy vagy több csoportja csak akkor részesüljenek védelemben, ha rögzítve vannak.²⁶ Ebből fakadóan sem véletlen, hogy a pusztán ötlet miatt senkit nem illet meg a szerzői jogi jogosultság azokban az tagállamokban, melyek elismerik a rögzítettség fontosságát.

Bár a Berni Uniós Egyezmény az első világszínvonalú szerzői jogi szerződés, az csupán felsorolási szinten tér ki a szerzői jog védelmi tárgyaira,²⁷ a védelmezendő mű originalitásához fűződő elvárásairól pedig nem értekezik. Az ok arra, hogy az eredetiség kérdéskörét nyitottan hagyták a Berni Unió normáit kidolgozók, sokoldalú lehet. Egyfelől az egyezmény lényege a szerző második generációs emberi jogainak²⁸ globális szintű elismertetése, melyek leginkább olyan kijelentések lefektetését igénylik, amikkel minél több demokratikus értékeket elfogadó állam egyetért, biztosítva a szerzők jogállását. Ezen kívül az Unióhoz csatlakozó kultúrák sokszínűsége (lévén nem csak a nyugati hemiszféra országairól van szó) nagymértékű különbséget tükröz az eredetiséget tekintve,²⁹ és így szükséges, hogy tiszteletben

²⁴ Berni Egyezmény, bevezető szöveg.

²⁵ GYERTYÁNFY Péter (szerk.): *Nagykommentár a szerzői jogról szóló LXXVI. törvényhez*, CompLex, Online Jogtár verzió.

²⁶ Berni Egyezmény, 2. Cikk (2) bek.

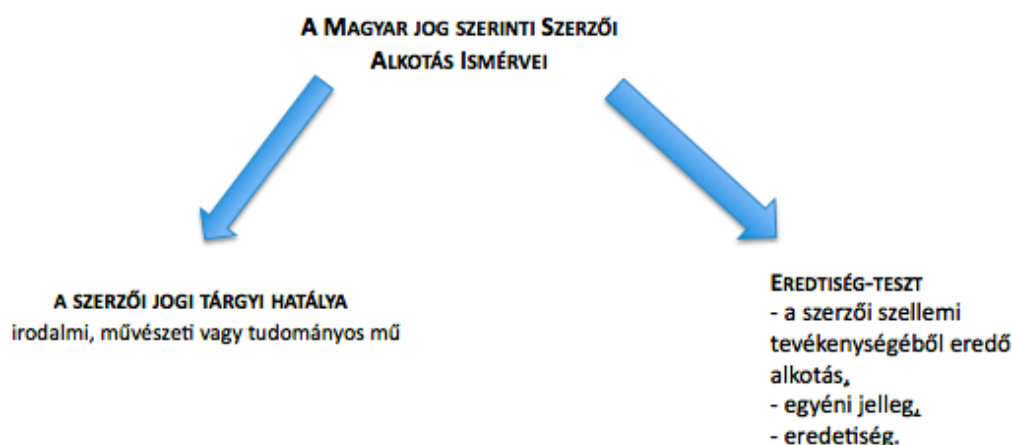
²⁷ Ld.: 2. Cikk (1) „Az irodalmi és művészeti művek» kifejezés felöleli az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotását, tekintet nélkül a mű létrehozatalának módjára vagy alakjára, tehát lehet könyv, szövegkönyv vagy más írásmű; előadás, szónoki beszéd, szentbeszéd vagy ugyanilyen jellegű egyéb mű; színmű vagy zenés színmű; táncmű vagy némajáték; szöveges vagy szöveg nélkül zenemű; film, ideértve azokat a műveket is, amelyeket a filmhez hasonló eljárással hoznak létre; rajz, festmény, építészeti mű, szobor, metszet, könyvomat; fényképészeti mű, ideértve azokat a műveket is, amelyeket a fényképészeti művekhez hasonló eljárással hoznak létre; az alkalmazott művészet terméke; illusztráció és térkép; földrajzi, tereprajzi, építészeti vagy tudományos vonatkozású tervek, vázlat vagy plasztikai mű.”.

²⁸ A második generációs emberi jogok a XX. század elején fogalmazódtak meg, melyek közé sorolhatjuk a kulturális, ezen belül a művelődéshez és tudományos és művészeti élet szabadságához való jogot, melybe a szerzői jogot is belefoglalhatjuk.

²⁹ Kínában például *Dafen* városának polgárai arra szakosodtak, hogy nyugati festmények replikáit készítsék el. Nem meglepő egy, a városról tudósító New York Times cikk kezdeti sora: „Zhang Libing

tartsák a csatlakozó államok hatályos jogait, illetve elkerülendő, hogy megsértsék más nemzetközi rendszerekhez való tartozásukat.³⁰ Végül, de nem utolsó sorban, további kritériumok felállításával nem lenne képes egy világviszonylatú szerződés elérni az irodalom, művészetek és tudományos élet globális fejlődését, és a szellemi alkotások szabad terjesztését.

II.2. A MAGYAR SZABÁLYOZÁS AZ EREDETISÉG KÉRDÉSKÖRÉBEN – HAZÁNK EREDETISÉG-TESTJE

Magyarország szerzői jogi törvénye (továbbiakban szjt.) szerint ahhoz, hogy alkotomképes legyen egy szerzői alkotás, a magyar szerzői jogi ismérveknek szigorúan meg kell felelnie. Ilyen sajátosság a szerzői alkotások tárgyának besorolhatósága az irodalom, tudomány és művészet terén létrehozott alkotások egyes kategóriájába. Az eredetiség kérdéskörét tekintve a jogszabály legfontosabb része a törvény 1. § (3) bekezdése, mely kimondja, hogy „a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységből fakadó *egyéni, eredeti jellege* alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó *értéktéletről*”.³¹ Eszerint három konjunktív fogalmi elemet találunk hazánk *eredetiség-tesztjében* tárgyát illetően, amelyek:

1. a szerzői szellemi tevékenységből eredő alkotás,
2. egyéni jelleg,
3. eredetiség.

has painted more van Goghs than van Gogh ever did”. Bővebben ld.: Keith BRADSER: Own Original Chinese Copies of Real Western Art! *The New York Times*, 2005. Július 15.

³⁰1971. évi 4. törvényerejű rendelet az 1952. évi szeptember hó 6. napján Genfben aláírt *Egyetemes Szerzői Jogi Egyezmény* kihirdetéséről.

³¹ Uo.

Ezen kívül a törvény kizárja a további feltételek, (így értékítéletek) figyelembevételét. Tehát elmondhatjuk, hogy szabályozásunk az egyéni-eredeti alkotást védi, függetlenül annak értékétől.

Ha jól megfigyeljük az eredetiség-teszt elemeit, rögtön észrevehetjük, hogy értelmezésem szerint az eredetiségben találjuk magát az eredetiséget, melyet tautológiának is nevezhetünk. Itt felcserélhettem volna egyszerűen az eredetiség-teszt kifejezést, a „szerzői alkotás ismérveire”,³² hozzáadva azt a kritériumot, hogy az az oltalom alá helyezett alkotásnak irodalom, művészetek és tudomány területén létrehozott műnek kell lennie. Azonban, meghagytam az eredetiség-teszt kifejezést, hogy érzékeltessem, a szerzői jogi eredetiség-teszt nem felcserélendő a magyar jog szerinti szubjektív eredetiség-kritériummal. Belátásom szerint, az *eredetiség-teszt* minden országban előforduló, saját (és egyéb nemzetközi) jogszabályok és esetek által kifejlesztett általános, objektív mérce, mely a jogászokat munkájuk során segíti. Ezzel szemben maga az *eredetiség* egy nagyon nehezen megragadható, műtípusonként eltérő szubjektív fogalom, mellyel filozófiai, esztétikai, művészettörténeti értekezések foglalkoznak leginkább. Az eredetiség-teszt tehát magának az eredetiség meghatározhatóságának bonyolultságát hivatott enyhíteni, elősegítve annak minél igazságosabbá tételét.

Ahhoz, hogy jobban megértsük az eredetiség-teszt kérdéskörét, érdemes azt összehasonlítani a nemzetközileg elismert *emberi jogok korlátozhatóságának-tesztjével*.³³ Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint, alapjog: „a feltétlenül *szükséges* mértékben, az elérni kívánt céllal *arányosan*, az alapvető jog lényeges tartalmának *tiszteletben tartásával* korlátozható.”. E három kritérium tovább bővül például a tulajdonjogot érintő ügyeknél, ahol bizonyos esetekben más alapjog is korlátozható *közérdekből*. Hasonlít a két teszt például, céljait tekintve, hisz mindkettő arra irányul, hogy jog által biztosított fékek épüljenek az eltérő értelmezések felé. További párhuzam, hogy mindkét teszt az alanyi (szubjektív) jogi jogosultságot próbálja összeegyeztetni az állam által biztosított közérdekkel, illetve, hogy a teszt alapjául használt csoportosítás³⁴ viszonylagos: mindig csak az adott nézőpontból igaz,

³² TATTAY Levente – PINTZ György – POGÁCSÁS Anett: *Szellemi Alkotások Joga*, Budapest, Szent István Társulat, 2011, 127.

³³ Ld.: SCHANDA Balázs – BALOGH Zsolt: *Alkotmányjog – Alapjogok*, Budapest, Pázmány Press, 2014, 54.

³⁴ Értsd.: alapjogi katalógus vs. tárgy szerinti tudományos, művészeti és irodalmi művek besorolása.

és a külső hatásokkal (pl. technikai fejlődés) együtt változik.³⁵ Így talán nem csak a nemzetközi jogösszehasonlítást érdemes figyelembe venni a tesztek elemzése során, hanem más jogágak által használt (itt alkotmányjogi) teszteket is.

Visszatérve a magyar eredetiség-tesztre – a teszt fogalmi elemeinek egymásközi kapcsolatát elemezve azt mondhatnánk, hogy a kritériumok csupán szinonimák, hisz nehéz elképzelni az egyik feltétel teljesülését anélkül, hogy a többi elem meg ne valósulna. Azonban, ha közelebbről is megvizsgáljuk hazánk eredetiségi kritériumait, rájövünk, hogy a három konstitutív elemet hajszálnyi attribútumok választják el egymástól, melyek a jogban különös figyelmet igényelnek, hisz azok akár ítéletek kimenetelét is meghatározhatják. Ezen szerzői jogi teszt elemei azok, amelyek (akár csak látszólag) eltérnek nemzetek szerint, és ekként dolgozatomban vizsgállok.

II.2.1. A SZERZŐ SZELLEMI TEVÉKENYSÉGÉBŐL EREDŐ ALKOTÁS

Ez az ismerv az Európai Unió szellemi alkotás eredetiség-kritériumát követve³⁶ két összetevőből áll: „egyrészt szellemi munkát kell a szerzőnek kifejeznie, másrészt az alkotás eredményének [a Berni Unió ajánlását követve] valamilyen tárgyiasult formában meg kell lennie”.³⁷ Az első elem – ezen elváráson belül – azt feltételezi, hogy *értékelhető szellemi munkával* hozzák létre a műalkotást, ám hogy mikortól beszélhetünk már szellemi munkáról, szakvélemény függvénye.³⁸ Ezzel az érveléssel lehet elkerülni például a másolt mű szerzői jogi oltalom alá helyezését.³⁹

A második kritérium – a mű *rögzítettségét* tekintve fontos megállapítani, hogy míg például az Egyesült Királyság szabályozásában külön megtalálható a mű materiális kivételésének kikötése,⁴⁰ addig hazánk szerzői jogi törvényéből kiindulva⁴¹ elmondhatjuk, hogy „a rögzített forma rendszerint, de nem szükségképpen feltétel [...], [a műnek] mások számára csupán felfogható, megismerhető, ismételten azonosíthatónak kell lennie”.⁴² A rögzítettség meglétét követeli az a felfogást is,

³⁵ SCHANDA – BALOGH i. m. 54.

³⁶ Infopaq döntés és Adatbázis-irányelv.

³⁷ TATTAY – PINTZ – POGÁCSÁS i.m. 108.

³⁸ Uo.

³⁹ Uo.

⁴⁰ Copyright, Designs and Patents Act 1988 3. § (3) bek.: „Copyright does not subsist in a literary, dramatic or musical work unless and until it is recorded, in writing or otherwise”.

⁴¹ Ezt a felfogást jól szemlélteti még a „nyilvánosan tartott beszéd” külön az Szjt. példalózó felsorolásába való foglalása. – Szjt. 1. § (1) – b) pont.

⁴² LONTAI Endre – FALUDI Gábor – GYERTYÁNFY Péter – VÉKÁS Gusztáv: *Magyar polgári jog, szerzői jog és iparjogvédelem*. Budapest, Eötvös József Könyvkiadó, 2012, 44.

amely kimondja, hogy a szerzői jog nem önmagában az ötletet védi, hanem az ötlet kifejeződésének formáját.⁴³ Azonban az, hogy a műnek formájában, vagy tartalmában (substance) kell valamilyen eredetit nyújtania a meglévő művekhez képest már vitára ad okot.

Ide sorolandó még az a tény is, hogy a magyar szerzői jogi szabályozás nem teszi kötelezővé az adott mű befejezését ahhoz, hogy annak alkotója szerzői jogi oltalomban részesüljön, mivel a létrehozatal bizonyos szakaszai is keletkeztethetnek önálló alkotásokat, melyek külön védelmet élveznek.⁴⁴

II.2.2-3. SZJSZT. 38/03 - EREDETISÉG ÉS EGYÉNISÉG

A Szerzői Jogi Szakértő Testület 38/2003-as szakvéleménye mérföldkőnek számít hazánk szerzői jogában, legfőképpen az *egyéni*ség és *egyediség* közötti különbség meghatározása tekintetében.⁴⁵ A per továbbképzéshez kapcsolódó előadások önálló, szellemi produktumként való megítéléséről zajlott. A felperes állítása szerint, az előadóknak komoly gyakorlati tapasztalattal, és képzettséggel kell rendelkeznie ahhoz, hogy előadásait megtarthassák. Továbbá „figyelemmel arra, hogy az előadások tükrözik az alkotó előadók egyéniségének sajátosságát, e művek szerzői jogi védelem alá tartoznak; ennek megfelelően az óraadó jogosultakat – mivel a felhasználás nem iskolai oktatási célra, iskolai rendszerben történik – felhasználási szerződés alapján megilleti a felhasználási díj”.⁴⁶ Ezt vitatva azt az érvet hozta fel az alperes, hogy a továbbképzés „központilag meghatározott, egységes tematika és tananyag alapján történik, amely körülmény az előadók mozgásterét – és ezáltal az egyediség, egyéniség és az önállóság kifejeződésének lehetőségét – nagymértékben szűkíti.”⁴⁷ Eszerint, míg az előadást nem lehet szerzői jogilag eredetinek tekinteni, addig a tematikát és a tananyagot kidolgozókat illetné meg munkájuk szerint az esetleges felhasználási díj. A *Szerzői Jogi Szakértő Testület* szakvéleményében figyelembe vette hazánk szerzői jogi törvényét, melyben az 1. § (2) bekezdésének b) pontja kimondja, hogy a „nyilvánosan tartott beszéd” is állhat szerzői jogi védelem alatt. Továbbá megállapítja az egyéniség és eredetiség elválasztásának meghatározását, miszerint a szellemi alkotás *egyéni* abban az értelemben, hogy “az adott körülmények

⁴³ Krishna HARIANI – Anirudh HARIANI: *Analyzing „Originality” in Copyright Law: Transcending Jurisdictional Disparity*. The Intellectual Property Law Review Vol. 51, Iss. 3, 2011, 492.

⁴⁴ Ld.: SZJSZT 23/03.

⁴⁵ Ld.: SZJSZT 08/12.

⁴⁶ SZJSZT 38/03.

⁴⁷ Uo.

között lehetőség van többféle kifejezési módra, és ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg azok egyikét vagy másikat, és *eredeti* abban az értelemben, hogy az nem csupán valamely már meglévő alkotás szolgai másolata.”.⁴⁸ Eszerint *az eredeti műnek* magának az eredetiség mellett, *egyedinek is lennie kell ahhoz, hogy annak szerzője védelemben részesüljön.*⁴⁹ A szakvéleményben az is kifejtésre került (az európai uniós követelményeknek eleget téve), hogy az eredetiség és egyéniség szempontjai mellett más feltételt nem lehet alkalmazni az ítélet meghozatala során.

Az 1990/420-as számú Bírósági Határozat is a további feltételek kiszabásának megakadályozását és az értékfüggetlenséget igazolva, kimondja: „A Képző- és Iparművészeti Lektorátusnak a művészeti alkotásról kiadott értékelése önmagában nem alapítja meg a szerzői jogvédelmet”.⁵⁰ Azonban vannak bizonyos műalkotások, melyek esetében egy „*minimális színvonal* megállapíthatóságát meg kell követelni, ennek az »alsó határnak« a megvonása azonban az »alkotás« helyes értelmezésével vagy az eredeti-egyéni jelleg következetes érvényesítésével is megtörténik”.⁵¹ Például egy manapság igen nagy hangsúlyhoz jutó, újonnan alkotott szoftver eredeti jellege másként mérhető, annak alsó határának megszabása más kritériumokhoz köthető, mint egy irodalmi műé.⁵²

II.2.4. A SZÁRMAZÉKOS MŰ – ÁTDOLGOZÁS ÉS FORDÍTÁS

Fontos még kitérni arra, hogy eredetiség: a *szó hétköznapi értelmében*⁵³ nincs előírva a nyugati jogrendszerekben. Nem véletlen a ‘kizárólagos-eredetiség’ normákba foglalásától való tartózkodás, hiszen a mai világban elkerülhetetlen az előállított, és rögzített művek közti kölcsönhatás, és legtöbbször csupán találgatni lehet, hogy egyes művek szerzőire kinek az alkotása milyen mértékben volt (akár közvetve) hatással.⁵⁴ Azonban más művek közvetlen felhasználásából kiindulva el kell tudnunk különíteni (szakértői mércével) az eredeti művet, és annak alapulvételével történő másodlagos

⁴⁸ Uo.

⁴⁹ Érdekes kérdés lehet itt a *restaurátor* munkájának eredetiségi szempontból való megítélése, hisz az egyéni jelleg definíciójából kiindulva ki kell zárnunk annak oltalmazhatóságát az alkotói kifejezhetőség szűk tere miatt.

⁵⁰ SZJSZT 21/2006.

⁵¹ LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS i.m. 45.

⁵² Uo.

⁵³ A hétköznapi-értelemben vett eredetiséget (újdomság, *novelty*) itt inkább iparjogvédelmi eredetiségnek értem (*új találmány, abszolút újdomság*), melynek bizonyítása sokkal objektívebb, s ekképpen szabályozása részletesebb.

⁵⁴ GYERTYÁNFY i. m. 87.

(származékos) alkotást.⁵⁵ Bár nevéből fakadóan származékos műnek tekintjük az *adaptációt* – megfilmesítés, átdolgozás, vagy fordítás – nem csak azért fontos mégis azokat is elsődlegesnek tekinteni, mert az a művészeti, és ekképpen a mindennapi élet „előrehaladásához” alapvetően köthető, hanem jogi szempontból is önálló szerzői jogi védelemben részesül, ha az megfelel az adott ország eredetiség kritériumainak.⁵⁶ Így attól, hogy egy igényes, eredeti fordítás évtizedekkel később született az eredeti nyelven írott regényhez képest, az eredeti regény szerzőjét megillető védelmi idő lejártával a fordítót megillető jogok nem avulnak el. Az Szjt. Nagykomentárjának magyarázata a fordításról és átdolgozásról, segít megértenünk e két alkotó cselekmény közötti különbséget.⁵⁷ Eszerint: „A *fordítás* csak a mű kifejezésének ad új formát, de nem változtatja meg a művet, azt kell kifejeznie, attól nem választható el, nincs önálló tartalma. Ebben különbözik a mű *átdolgozásától*, ami már a mű kifejezését is érinti, az eredeti tartalmat másféleképpen fejezi ki, nem csak kifejezésének módját vagy formáját változtatva; ily módon elkülönül az átdolgozott, de tartalmában felismerhető műtől, maga is sajátos entitásként használható fel.”⁵⁸

II.3. SZAKÉRTŐK ALKALMAZÁSA – A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET

A vitás szerzői jogi ügyekben eljáró bíróság ítélethozatalakor nagy relevanciája van annak, hogy egy adott műnek ki a címzett *közönsége*. Eszerint például az építészeti rajzok közötti eltérés (originál és másolat között) *vizuálisan*, a kompetens építészeknek és nem laikusok számára kell kifejezőnek lennie.⁵⁹ Ez tovább nehezíti a ‘másolók’ dolgát, hiszen egy hozzá nem értő kevésbé tudja megállapítani a döntéshez szükséges kardinális eltéréseket eredeti és másolt művek között. Ezzel ellentétes érvként felhozható a szerzői jog *személyes jogként* való kezelése.⁶⁰ Eszerint a mű sérelmét nem lehet csak objektíve, a kívülálló szemével megítélni, hanem annak a szerző szubjektuma a mércéje. Egyes műtípusoknál – szépirodalom, zeneművek...stb. – különösen szoros a kapcsolat a szerző értékrendje és a mű között, „érzékenyebb” a szerző becsülete, alacsonyabb a jogsértés küszöbe.⁶¹

⁵⁵ Ld.: SZJSZT 45/2000.

⁵⁶ Ld. Szjt. 4. § (2) bekezdés: Szerzői jogi védelem alatt áll - az eredeti mű szerzőjét megillető jogok sérelme nélkül - más szerző művének átdolgozása, feldolgozása vagy fordítása is, ha annak egyéni, eredeti jellege van.

⁵⁷ GYERTYÁNFY i. m. 16.

⁵⁸ Uo.

⁵⁹ Ld.: Billhöfer Maschinenfabrik GmbH v. T. H. Dixon and Co. Ltd (1990) FSR 105. 83.

⁶⁰ KUKLA Krisztián: *Így festenek hát a dolgok*. Alföld, 48. évf. 10. sz, 1997. 6.

⁶¹ Uo.

Magának az eredetiség meghatározásának ügyében nagy viták folytak az Egyesült Királyságban 1987-ben. Történt ugyanis, hogy a Lordok Háza választ keresett arra a kérdésre, hogy vajon szükséges-e a törvényhozó hatalomnak objektíven meghatároznia, mi is a szerzői jogi eredetiség („originality”), és statútumba foglalnia azt, avagy elegendő egyfajta tág keret további alkalmazása – felhatalmazva a bírakat a szokásos, esetenként előforduló eredetiség megállapítására.⁶² A tanácskozás során a szakértők bevonásáról is szó esett a szerzői jog eredetiséget érintő ügyeket illetően. Az álláspontok közül érdemes kiemelni Jeremy HUTCHINSON véleményét, aki szerint sokan nem akarják, hogy a szerzői jog, szakértők által uralt jogág legyen, hiszen az ő véleményük óhatatlanul magával vonhat bizonyos esztétikai értékítéletet.⁶³ Így Lord HUTCHINSON a „nyárspolgárok”⁶⁴ meglátása és a szakavatottak kontrollja helyett egy harmadik utat, a *józanész* kritikáját hirdeti.⁶⁵ Értelmezésem szerint HUTCHINSON eme megállapításával nem a szakértők, vagy laikusok véleményét degradálja, hanem a jogalkalmazók aktivitását szorgalmazza, hisz ki más lenne a ‘józanész’ képviselőjére alkalmasabb, mint az állam által felhatalmazott, vitás esetekben eljáró bíró?

Hazánkban a Szerzői Jogi Szakértő Testület⁶⁶ szervezetéről és működéséről szóló törvény szerint⁶⁷ az 1970-ben létrehozott SzJSzT „szerzői jogi jogvitás ügyekben felmerülő *szakkérdésekben* a bíróságok és más hatóságok megkeresésére, illetve a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben peren kívüli megbízás alapján jár el”.⁶⁸ Eszerint: „ha vitatott, hogy egy alkotás rendelkezik-e egyéni, eredeti jelleggel, a bíróság a szakkérdés eldöntésére szakértőt, mégpedig az SZJSZT-t rendel ki”.⁶⁹ Azonban arra a kérdésre, hogy mi minősül az előző törvény által idézett „szakkérdésnek”, már Magyarország, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 177. §-a ad választ, mely szerint: „Ha a perben jelentős *tény* vagy egyéb körülmény megállapításához vagy megítéléséhez olyan különleges szakértelem szükséges, amellyel a bíróság nem rendelkezik, a bíróság szakértőt rendel ki”.⁷⁰ Tehát a szakértők hazánk polgári perrendtartási törvénye szerint *ténykérdésben* és nem *jogkérdésekben* hivatottak dönteni. Mindezek ellenére, megfigyelhető, hogy a

⁶² Ld.: HL Deb vol 490 col 839 (30 November 1987) – elérhető: <http://goo.gl/DzEzJY>.

⁶³ PILA i.m. 240.

⁶⁴ Angolul: philistine.

⁶⁵ PILA i.m. 240.

⁶⁶ (továbbiakban: SzJSzT).

⁶⁷ 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről.

⁶⁸ Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala.

⁶⁹ GYERTYÁNFY i. m. 71.

⁷⁰ 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról.

gyakorlatban a testület jogkérdésben is állást foglal,⁷¹ hisz „nem várható el minden egyes eljáró szervtől (így a nyomozást végző vámtisztól, a nyomozást felügyelő ügyésztől [stb.]), hogy szerzői jogi, vagy iparjogvédelmi szakjogász legyen”.⁷² Természetesen a szakértők igénybevétele elengedhetetlen a bírói gyakorlatban, így legfőképpen a sokszor ’megfoghatatlan’ művészetek (szerzői jog) körében. Azonban fontos megállapítani az SzJSzT pontos hatáskörét⁷³ a jogkérdéseket illetően.

További kérdéseket vet fel, hogy vajon érdemes-e felállítani egy nemzetközi (például európai uniós) szerzői jogi szakértői testületet, amely kompetens lenne olyan szakértőkkel, civil szervezetekkel együttműködni, akik eredetiséget érintő ügyekben is segítenék a nemzetközi bíróságokat. Itt talán az adott ország „művészeti és technikai (pl. szoftver) orientáltsága” (beleértve a nem nyugati államokat is) jelentené a legnagyobb bonyodalmat, nem beszélve a tagállamonként eltérő eredetiség-tesztekről.

II.4. AZ EURÓPAI UNIÓ IRÁNYELVEI

Ahogy a bevezetőben említettem, az *eredetiség-teszt* ismérveinek különbözősége a nyugati országok szerzői jogát kutatva, legnagyobb mértékben az angolszász és kontinentális rendszer között figyelhető meg. Mivel az Európai Unió tartalmaz mind kontinentális, mind pedig common law jogrendszer által szabályozott országokat, az Európai Unión belül is eltérő nézetek alakultak ki a szerzői jog eredetiségi szabályozását illetően. Azonban 1988-tól megtalálhatjuk, az Európai Unió elsődleges céljai között a tagállamonként eltérő szerzői jog – és ezzel az eredetiséggel kapcsolatos normák – harmonizációs törekvéseit.⁷⁴ Emellett pedig megfogalmazódtak az Európai Unió szerzői jogharmonizációját⁷⁵ támogatók érvei, akik a jövőre is figyelemmel⁷⁶ máig hirdetik:⁷⁷

- az egységes piac elősegítése a jogi akadályok lebontásával,

⁷¹ Lásd például: SZJSZT 34/2002.

⁷² KARDOS Andrea – SZILÁGYI Dorottya: Szellemi alkotások büntetőjogi védelme – II. rész, *Iparjogvédelmi és szerzői jogi szemle*. (117.) évfolyam 1. szám, 2012. február, 13.

⁷³ Magyarország 156/1999. (XI. 3.) Kormányrendeletének az 1. § (1)-ben a Szerzői Jogi Szakértő Testület feladataként határozza meg, hogy “az Szjt. 101. § (1) és (3) bekezdésében megjelölt – tehát szerzői jogi jogvitás ügyekben – szakértői véleményt ad bírósági vagy hatósági megkeresés, vagy megbízás alapján.

⁷⁴ 89/104/EGK.

⁷⁵ 2001/29/EGK Irányelv az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról.

⁷⁶ Europe 2020 – *A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, Brussels, 3 March 2010.

⁷⁷ ROSATI i.m. 15-43.

- egy versenyképesebb Európai Unió megteremtése a nemzetközi szférában,
- a közösségen belül létrehozott művet harmadik személyek ne tudják jogtalanul felhasználni,
- az Európai Unió polgárai és szerzői érdekeinek egyensúlyba helyezése,
- jogbiztonság és átláthatóság közösségi szintű előmozdítása a szerzői jogban,
- tranzakciós és engedélyezési költségek csökkentése,
- a tudásra épülő iparágak előmozdítása,
- jobb, a digitális kornak megfelelő hálózati forgalom és technológia elősegítése európai uniós szinten...stb.

Közvetlenül az eredetiség követelményét érintő európai uniós irányelvek és eseteket illetően fontos kiemelni a hazánk szerzői jogát is érdemben módosító 1996-os *adatbázisról* szóló irányelvet;⁷⁸ a *követő jogról* (*droit de suite*) szóló 84/2001/EK irányelvet⁷⁹; a 2006-os *fényképek* védelmének eredetiségét magába foglaló szerzői és szomszédos jogok védelmi idejéről szóló Európai Közösség irányelvet;⁸⁰ végül, de nem utolsó sorban a 2009-es számítógépi programok (szoftverek) jogi védelméről szóló direktívát.⁸¹ Mindezeket összefoglalva pedig, az Európai Unió Bírósága által, 2009-ben hozott *Infopaq döntés*⁸² számít mérföldkönek. Ezen harmonizációt elősegítő irányelvek és döntések sui generis módon új eredetiségi kritériumokat vezettek be (pl. a fényképek, szoftverek és adatbázisok esetében) európai uniós szinten, mely leginkább az Egyesült Királyságra nézve sértő (és más common law által szabályozott európai uniós országra nézve), hiszen az magasabb feltételt ír elő az angolszász

⁷⁸ 96/9/EK (39) “[az irányelv] célja az adatbázisok eredeti összeválogatásának, illetve tartalma elrendezésének szerzői jogi védelme”.

⁷⁹ (1) Ezen irányelv alkalmazásában ‘eredeti műalkotás’ a képzőművészeti alkotás, úgy mint a kép, kollázs, festmény, rajz, metszet, nyomat, litográfia, szobor, falikárpit, kerámia, üvegtárgy és fotóművészeti alkotás, feltéve, hogy azt maga a művész készítette, vagy eredeti műalkotásnak minősül. (2) Az ezen irányelv hatálya alá tartozó műalkotások példányai, amelyeket korlátozott számban maga a művész készített vagy az ő irányítása alatt készítettek, ezen irányelv alkalmazásában eredeti műalkotásnak minősülnek.

⁸⁰ 2006/116/EK (16) kimondja, hogy “A fényképek a tagállamokban eltérő védelemben részesülnek. A Berni Egyezmény értelmében a fényképet akkor kell eredetinek tekinteni, ha a szerző saját szellemi alkotása, amely személyiségét tükrözi, és ezen felül a védelem nem függhet egyéb kritériumtól, úgy mint értéktől vagy céltől. Az egyéb fényképek védelmét a nemzeti jogszabályok szabályozhatják”.

⁸¹ 2009/24/EK 1. Cikk (3) – “A számítógépi program akkor részesül védelemben, ha eredeti, abban az értelemben, hogy a szerző saját szellemi alkotása. Annak megállapításához, hogy részesülhet-e ilyen védelemben, más feltétel nem alkalmazható”.

⁸² Infopaq – 35. bekezdés: “az olyan művek, mint a számítógépi programok, az adatbázisok vagy a fényképek, kizárólag akkor részesülnek szerzői jogi védelemben, ha *eredetiek abban az értelemben, hogy a szerző saját szellemi alkotásai*”. - C-5/08. sz. Ügy Infopaq International A/S kontra Danske Dagblades Forening.

tagállamok számára, melyet a sziget-országoknak szigorúan be is kell tartania.⁸³ A pontos eredetiségi kritériumok azonban némileg eltérhetnek egyes tagállamokban, lévén a teljes szerzői jogi harmonizáció még korántsem ment végbe, és csupán olyan irányelvekről van szó, melyek bizonyos műfajokra kitérve (szoftver, adatbázis és fénykép) szabályozzák egységesen a tagállamok szerzői jogát, egyéb esetekben jóváhagyják az eltérő nemzeti szabályozást.⁸⁴ Így minden tagállamban egyfajta konfúzió megy végbe a szerzői jog alakulása, alakítása során, mikor is két, vagy akár három különböző eredetiség-teszt is megjelenhet egy-egy európai uniós országban.⁸⁵ Így csekélynek tűnő eltérések egy adott pernek akár a kimenetelét is megváltoztathatják, nem beszélve az egyre gyakrabban előforduló, határokat is átívelő szerzői jogi vitákról.⁸⁶ Felmerül a kérdés tehát, hogy mennyire érdemes az Európai Unió szerzői jogát tovább harmonizálni a tagállamok eredetiség-tesztjeinek kiegyenlítésével. Mindenesetre a harmonizációt hirdetők szerint elvárható, hogy a jogszabályok összehangolása a fentebb felsorolt előnyökkel járna európai uniós szinten. Örök kérdés, hogy mindezek megérik-e a tagállamok jogi önrendelkezésének feladását.

⁸³ Az Egyesült Királyság szerzői jogával később bővebben foglalkozom.

⁸⁴ Például, 2006/116/EK irányelv (16) - "Az egyéb fényképek védelmét a nemzeti jogszabályok szabályozhatják."

⁸⁵ Elizabeth F. JUDGE – Daniel GERVAIS: *Of Silos and Constellations: Comparing Notions of Originality in Copyright Law*. Cardozo Arts & Entertainment Law Journal, 2009-2010/2, 387.

⁸⁶ Önmagában nemzetközi szerzői jogról nem beszélhetünk, viszont minden ország külön meghatározhatja, hogy milyen feltételek mellett ismer el egy-egy külföldi műalkotást. Bővebben lásd: *International Copyright Relations of The United States*. Library of Congress, U. S. Copyright Office, circular 38A.

III. AZ EREDETISÉG-TEST JÖGÖSSZEHASONLÍTÁSA

Eleonora ROSATI szerint, ma négy fő eredetiségi definícióról beszélhetünk⁸⁷ [a nyugati hemiszféra országait tekintve], melyeket bővebben is ismertetek ebben a dolgozatban. Azért is fontos a meghatározásokból kiindulni, mivel azok választ adnak, hogy egy adott műnek milyen ismérvekkel kell rendelkeznie ahhoz, hogy szerzője jogi védelemben részesüljön. A kritériumok szigorúsága szerint pedig egyfajta sorrendet tudunk felállítani – a legtöbb korlátozást előírótól a legenyhébbig. Így ROSATI vallja: a legszigorúbb eredetiségi meghatározás a *Európai Unió* (az Infopaq döntés óta) és *kontinentális jogrendszerekben* – így a magyarban is – előforduló előírás, mely megköveteli a szerző, művében fellelhető intellektuális kreációjának létét; ezután következik az *Amerikai Egyesült Államok* szerzőtől elvárt minimális szintű kreativitási követelmény; majd a *Kanadában* előírt nem-mechanikus és nem-triviális szakismeret és megítélés szempontja; míg a sort az *Egyesült Királyság*, szakismeret, munka és ítélkezés szabványa zárja.⁸⁸ Mindezek mellett még fontos kitérni a már említett Európai Unió szerzői jog harmonizációjának lépcsőzetes előrehaladására, mely a mai napig nagymértékben befolyásolja a tagországok eredetiséggel kapcsolatos döntéseit, illetve az ezzel párhuzamosan fejlődő nemzetközi szabályozást, a WIPO vezetésével.⁸⁹ Ekképpen a kontinentális jogrendszer szerzői jogi eredetiségi feltételének enyhülését vélhetjük felfedezni az európai uniós

⁸⁷ ROSATI i.m. 60.

⁸⁸ Uo.

⁸⁹ Uo.

reformoknak köszönhetően, míg – a másik oldalon – az angolszász rendszer elméletének pontosítása, s egzaktabbá válását kísérhetjük figyelemmel.

III.1. A KONTINENTÁLIS EURÓPAI FELFOGÁS (FRANCIAORSZÁG ÉS NÉMETORSZÁG)

Bár a tendencia a jogrendszerek közötti konvergencia felé mutat,⁹⁰ az egyik legszigorúbb szabályozás a szerzői alkotások eredetiség kritériumának szigorúsága szerint még mindig Németországban található. A német szerzői jog kihangsúlyozza, hogy az alkotásnak a szerző személyiségét – *persönliche geistige Schöpfungen*⁹¹ (bár csak kis mennyiségben) – kell tükröznie,⁹² mely felfogása nagyban hasonlít a francia *droit d’auteur* (author’s rights) szabályozáshoz. Ez a fajta megközelítés a 18. század végi Franciaországban lezajlott polgári forradalom következményeként született modern jogi felfogáshoz köthető,⁹³ melynek eszméje az *erkölcsi jogok* hangsúlyozására épül.⁹⁴ Nem véletlen a Hegeliánus, meglehetősen szubjektív szellemi tulajdon filozófiájának kialakulása ebben az időben, hisz az akkori szerzők belső feszültségüket, válságukat és érzelmeiket a személyes, esetenként irracionális kifejezőmódban tudták leginkább megformálni.⁹⁵ A harmadik évezred küszöbén azonban rá kell jönnünk, hogy amíg Hegel szellemi tulajdon eszméje könnyen volt alkalmazható az úgynevezett *expresszív műalkotások* (így például a költészet, festészet, vagy szobrászat) esetében, addig ezt annál nehezebb elmondani a ma populáris *utilitariánus munkák*, mint gyűjtemények, adatbázisok, szoftverek, stb köréről.⁹⁶ Így a klasszikus francia személyiségtükrözés tesztje mellett egy újabb közvetlen elemet is be kellett építeniük szabályozásukba a francia jogalkotóknak a modern kor kihívásaira válaszolva, mely feladatot a „kreatív választás” (*creative choices*) kritérium alkalmazásával oldottak meg.⁹⁷ Így összegezve láthatjuk, hogy két

⁹⁰ SZJSZT 25/00.

⁹¹ Das Deutsche Urheberrechtsgesetz 2. § (2): „Werke im Sinne dieses Gesetzes sind nur *persönliche geistige Schöpfungen*”.

⁹² John ADAMS: Originality in copyright: a solution to the database problem? In: Paul TORREMANS (szerk.): *Copyright Law - A Handbook Of Contemporary Research*. Cheltenham UK, Edward Elgar Publishing Ltd, 2007. 20.

⁹³ UJHELYI Dávid: *A szerzői jog célja és emberképe a szellemi alkotásokat megalapozó elméletek tükrében*. IszJSz 2014/5 – Hegel értelmezésében „a mű a személyiség kiterjesztése, externalizálódása, (...) ami olyan egyedi és utánozhatatlan folyamat során jön létre, amelynek során a génusz szerepében tetszelgő szerző egy minden ízében saját és eredeti művet hoz létre.”

⁹⁴ Uo.

⁹⁵ JUDGE – GERVAIS i. m. 378.

⁹⁶ JUDGE – GERVAIS i. m. 378.

⁹⁷ Jól szemlélteti a francia jogalkalmazók *creative choices* elméletének hatékony alkalmazását a Cour d’appel, Paris, 4e ch., Sept. 23, 1992, R.I.D.A. 224. esete, melyben közkincként előforduló tradicionális novellák gyűjteményének oltalom alá helyezhetőségét vitatták. Mivel maguk a történetek közkinckbe tartozóak voltak az oltalmat csupán az eredeti szelekció és történetek sorrendjére lehetett

részre oszlik az eredetiség keresése az adott szerzői művekben Franciaországban, vagy talán pontosabb, ha úgy fogjuk fel, hogy a modern teszt a klasszikusnak részhalmaza lett.⁹⁸ Tehát a végleges cél, a klasszikus tesztből kiindulva továbbra is a szerző személyiségének keresése, azonban ez már a „creative choices” értékelésén keresztül történik, különösen az utilitáriánus munkák esetében.

További általánossággént mondhatjuk el, hogy a morális jogokat előtérbe helyező, kontinentális jogcsaládhoz tartozó országok a római jog ‘*domíniumából*’ kiindulva egy abszolút jogi jogviszonyt tükröznek, mely szerint a jogosulttal szemben (általában szerző) csupán kötelezettekkel találkozhatunk. Fontos ezt a filozófiai háttérrel észben tartani a jogösszehasonlítás során, hiszen míg ez a rendszer a morális, tehát a szerző tulajdonát, személyiségi jogait és az ő kreatív ösztönzését helyezi előtérbe, addig (ahogy azt később taglalom) az angolszász jogrendszer pragmatikus felfogásából tudjuk levezetni szerzői jogának szabályozását.

Visszatérve a német szerzői jogra, a nyolcvanas évek során a szerző személyiségének kifejeződési kritériumát tovább szigorították a számítógéppel megalkotott munkákat illetően, melyben már nagymértékű kreativitást (átlagon felüliséget - *Überdurchschnittlichkeit*) is megköveteltek az alkotóktól.⁹⁹ E tekintetben tehát elmondható, hogy bizonyos *minőségi feltételeknek* is meg kellett felelnie a német szerzőknek egy esetleges szerzői jogi védelem reményében.¹⁰⁰ Érdekes így megfigyelni, hogy a német bíróságok különböző „minőséget” várnak el más és más műfajú szerzeményektől.¹⁰¹ Kiemelendő például, hogy a szépművészeti alkotásoknak olyan esztétikai színvonalat kell mutatniuk, amelyről ténylegesen megállapítható, hogy „igaz művészetről” van szó.¹⁰² E döntés háttérében az áll, hogy a szépművészeti művek könnyen esnek a design oltalom körébe, és így, ha minden design védelem alá eső mű copyright-ot is érdemelne, értelmetlen lenne a szerzői jogot a szépművészeti alkotásokra vonatkoztatni.¹⁰³

kiszabni. A bíróság úgy találta, hogy a novellák kiválasztása, azok saját stílusban való elmesélése, és a szerző általi sorrendbe állítása, melyekkel sajátos szerkezetet kreált munkájának, az alkotót szerzői oltalomban részesítették.

⁹⁸ JUDGE – GERVAIS i. m. 381.

⁹⁹ Ld.: *Inkasso-Program* ügy, Bundesgerichtshof, 87, GRUR 1041 (1985), ahol a német bíróság nem ítélte meg egy számítógépes programnak a szerzői jogi oltalmat a kellő eredetiség hiányában.

¹⁰⁰ SZJSZT 25/2000.

¹⁰¹ Alexander R KLETT – Matthias SONNTAG – Stephan WILSKE: *Intellectual Property Law in Germany – Protection, Enforcement and Dispute Resolution*. München, Bech, C H, 2006, 61.

¹⁰² Uo.

¹⁰³ Uo.

Fontos még kiemelni a német szerzői jogi eredetiség szabályozásával kapcsolatban az ún. *Die kleine Münze*-elméletet, mely „kifejezéssel azokat a műveket jelölik, amelyek olyan csekély *egyéni jelleggel* rendelkeznek, hogy még éppen védelemben részesíthetők [...], gyakran fordulnak elő a mindennapi használatban [...], gazdasági szempontból nézve [pedig] ezek az alkotások sokszor úgy jelennek meg a piacon, hogy egy valóban eredeti alkotást kissé olcsóbb és leegyszerűsített kivitelben gyártanak”.¹⁰⁴ A valódi kérdés itt tehát az, hogy ezek az alkotások¹⁰⁵ megérdemlik-e egyáltalán a szerzői jogi védelmet. E felvetés eldöntése azonban óhatatlanul szubjektív ítéletet vonhat maga után, ami a jogbiztonság miatt minden jogrendszerben határozottan kerülendő. Ennek ellenére – ahogy azt majd később is hangoztatom – attól függetlenül, hogy hogyan nevezzük az *eredetiség-küszöbön* ’zsonglörködő’ alkotást, mindenféleképpen (akár szakértelmet igénybe véve) ítéletet kell hoznia a bíróságnak abban a kérdésben, hogy az megérdemli-e a szerzői jogi oltalmat, vagy sem. Az azonban érdekes felvetés, hogy az eredetiség-teszttel párhuzamosan, mennyire hatékony beemelni egy esetleges fokozatot a szerzői jogi védelmet illetően.

Mindenesetre, a huszonegyedik század beköszöntétől elmondható, hogy a védelem foka lényegesen alacsonyabb szinten került meghatározásra a német szerzői jogban, általánosan figyelmen kívül hagyva a *kleine Münze* kategóriát.¹⁰⁶ A számítógépes programokat illetően pedig nagy változásként “mindössze annyi lett a követelmény (az Európai Unió szoftver irányelvének¹⁰⁷ köszönhetően), hogy a programok egyediséget mutassanak, azaz ne legyenek teljesen banálisak vagy triviálisak”.¹⁰⁸ A kontinentális jogrendszerben tehát egyfajta enyhülő tendencia ment végbe az eredetiséget tekintve, az Európai Unió harmonizációs szabályozásnak köszönhetően.

III.2. A SWEAT OF THE BROW-TESZT

Az eredetiség-követelmény skálájának másik végén – a kontinentális szabályozással szemben – az angolszász megközelítés (*sweat of the brow*) található, mely az azon belüli országokénti eltérő megközelítések miatt további csoportokra osztható.

¹⁰⁴ SCHOLZ Ildikó: Eredetiség és átdolgozások a zeneművek körében. ISzJSz, 2011/3.

¹⁰⁵ Így *kleine Münze* alkotásnak tekinthetők például az úrlapok, katalógusok, szakácskönyvek, telefonkönyvek, szignálok...stb.

¹⁰⁶ DUDÁS Ágnes: *A szoftver szerzői jogi védelme* – I. rész. ISzJSz, 2005/2

¹⁰⁷ 2009/24/EK Irányelv.

¹⁰⁸ Uo.

A sweat of the brow eredetiség-tesztnek a háttérében, egy *utilitariánus*¹⁰⁹ elmélet húzódik, mely a történelem során nagymértékben kihatott az angolszász jogrendszerekre, amely ezen országokban ma is irányadó. A copyright rendszernek is nevezett elmélet (szemben az author's right felfogással) nem csupán az Egyesült Királyságra jellemző, hanem elterjedt még a Brit Nemzetközösség országaiban, így Új-Zélandon, Dél-Afrikában, Máltán, Ausztráliában, vagy akár Indiában is.¹¹⁰ Ellentétben a kontinentális tradícióval, a common law jogcsaládhoz tartozó államok általánosan nem a szerző egyéni, önrendelkezési jogát helyezik előtérbe, hanem az egalitariánus nézetből kiindulva a közhasznúság, így a tudomány, és művészet világának társadalmi, valamint gazdasági előrehaladását szorgalmazzák.¹¹¹

Visszatérve Eleonora ROSETI kijelentésére, a már említett négy kategória közül, a legenyhébb szabályozást a common-law jogrendszerek szerzői jogában találhatjuk, melyet *sweat of the brow* tesztnek is neveznek. Eszerint a szigorúnak nem mondható teszt szerint "bármilyen szellemi munka eredménye, akár egy hangya-szorgalommal összehordott puszta adathalmaz is szerzői jogvédelemre érdemes műnek minősül (innen az elnevezés: a homlokon – szó szerint a szemöldökön – kiütököző veríték (mint ismérv))".¹¹² A sweat of the brow rendszer filozófiai alapja egyébként *John Lock* természetjogias munkaelméletéből származik, aki szerint nem lehet elválasztani a testet az elmétől, s annak kreációjától, így a szerző munkája (akár kézzel fogható, akár megfoghatatlan) az ő szorgalmának gyümölcse és tulajdona, így megérdemli az oltalmat.¹¹³

III.2.1. EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

A brit szerzői jog legfontosabb dokumentuma az 1988-ban elfogadott brit *Copyright, Designs and Patents Act* (a továbbiakban CDPA), illetve a precedens értékű jogeset: *Ladbroke v William Hill*¹¹⁴-ügy. E kettő jogforrás szerint, két követelmény szükséges ahhoz, hogy egy művet eredetinek minősítsenek az angol jogban – egyrészt a műnek valamelyik a CDPA-ban felsorolt kategóriába kell esnie; másrészt pedig a szerzőnek

¹⁰⁹ A copyright szerinti szerzői jogban a gazdasági hatékonyság szerepét hangsúlyozza, amelyhez a társadalom folyamatos, eredeti alkotásokkal való ellátása vezet.

¹¹⁰ Silke Von LEWINSKI: *International Copyright Law and Policy*. Oxford, Oxford University Press, 2008, 35.

LONTAI Endre – FALUDI Gábor – GYERTYÁNFY Péter – VÉKÁS Gusztáv: *Magyar polgári jog, szerzői jog és iparjogvédelem*. Budapest, Eötvös József Könyvkiadó, 2012, 44.

¹¹¹ ADAMS i. m. 20.

¹¹² SZJSZT 25/00.

¹¹³ Simon STOKES: *Art and Copyright*. Portland, Oregon, Hart Publishing c/o, 15.

¹¹⁴ *Ladbroke Football Ltd v William Hill Football Ltd* [1964] 1 WLR 273.

egy *minimálisan hozzáadott értékkel*:¹¹⁵ szakismeret (*skill*), ítélkezés (*judgement*) és munka (*labour and work*) kell hozzájárulnia a mű létrejöttéhez.¹¹⁶ John ADAMS egyik esszéjében¹¹⁷ egy érdekes példával szemlélteti a brit jogalkalmazók eredetiség-felfogását (amely hazánkéra is jellemző ma). A jogi gondolkodó kijelenti, hogy a brit eredetiségi szempont nem követel semmiféle újdonságot, innovációt, újszerűséget (*novelty*).¹¹⁸ Így ha például egy új dallamot fűtyül valaki, a dallamért nem fog védelemben részesülni. Viszont, ha valaki felveszi, ahogy az új dallamot fűtyüli, a dallamból fakadó védelem azé lesz, aki fűtyülte, de a felvételért már az részesül védelemben, aki felvette a dallamot.¹¹⁹ Tehát itt is előtérbe kerül a rögzítettség elvárása, az ötlet jogi oltalom alá helyezhetőségének kizárása, végül pedig a kétféle szerzői jogi jogosultság, amely elválik a dallamot előadó és a hangfelvétel rögzítője között.

A brit szerzői jogban két további fontos esetet találhatunk, melyek nem csak időben, hanem a másolás eredetiséget befolyásoló voltában is elkülönülnek egymástól. Időben előbbi, a *sweat of the brow* felfogást hűen tükröző *Walter v. Lane*-ügy (1900), mely a gyorsíró riporterek fáradságos és ügyességet igénylő munkával létrehozott jegyzeteinek védelméről szól, melyet eredetinek tituláltak, még akkor is, ha több riporter ugyanarról a beszédéről hasonlóan tudósított. Eszerint tehát „a fáradozás, ügyesség és idő, [melyet a riporterek jegyzeteik elkészítésére fordítanak] elegendő ahhoz, hogy kielégítse a szerzői jogi értelemben vett eredetiség követelményét”.¹²⁰ Itt azonban figyelembe kell vennünk a határozathozatal dátumát, hisz az több, mint száz évvel ezelőtt történt. Az eredetiség megítélése viszont kulturális, politikai, szociális és egyéb háttértől függően változik, gondoljunk csak például a fotózás megítélésére annak megjelenésekor (az 1840-es években), mely tevékenység végterméke semmiképpen sem eshetett az eredetiség „védernyője” alá.¹²¹ Azonban a huszadik századra a fényképkészítés egy művészeti cselekménnyé vált, így egy potenciális ágazata lett a szerzői jognak. A technológia is egy ilyen, jogot formáló

¹¹⁵ Az, hogy milyen mértékűnek kell lennie az értéknek („minimum investment by the author of skill, judgment, and labor”) minden egyes esetben külön elbírálás függvénye.

¹¹⁶ TORREMANS i.m. 200.

¹¹⁷ ADAMS i.m. 3.

¹¹⁸ “It follows from the UK concept of copyright that a work must be original in the sense that it must not have been directly or indirectly copied from anyone else, and it must result from a certain amount of labor. It certainly does not need to be »novel«”.

¹¹⁹ Uo.

¹²⁰ *Walter v Lane* [1990] A.C. 539 (HL).

¹²¹ LIONEL BENTLY – BRAD SHERMAN: *Intellectual Property Law*. Oxford, Oxford University Press, 3rd Edition, 2008. p. 96-97.

kategória, hisz annak fejlődésével az emberiség kényelme nő – egyre kevesebb munkát adva ezzel felhasználójának. Az idő múlásának hatását így érdemes a Walter ügyel kapcsolatban is átgondolni, hisz nem valószínű, hogy a huszonegyedik században egy beszédet, speciális képzést igénylő gyorsírással rögzítenének.¹²² Ehelyett ma a „record-gomb” benyomásával egyszerű hangfelvételt készítenek a tudósítók. Az ilyen fajta szimpla transzkripciót pedig már a sweat of the brow, munka kritériuma se védheti meg az egyszerű másolástól.¹²³

A második fontos ügy, amit dolgozatomban megemlítenék a brit eredetiség-felfogás tekintetében, az *Interlego v. Tyco* (1988)¹²⁴ eset döntése. Ez a határozat kimondja, „hogy az *anyagi változtatás* valamilyen hozzáadott elemének jelen kell lennie, hogy az a művet eredetivé tegye. Így a *minőség* számít inkább a hozzáadásnál, mintsem a mennyiség. A már létező alkotáson végzett változtatásoknak pedig eredetinek és jelentősnek kell lenniük – a műnek egy másik nézőpontból való értelmezése még nem jelent okvetlenül eredetiséget”.¹²⁵

Mára, a sweat of the brow teszt kiegészülni látszik az európai uniós Adatbázis-irányelvnek¹²⁶ és az Infopaq döntésnek¹²⁷ köszönhetően, mely szerint már megkövetelik, hogy a szerző alkotása *saját szellemi tevékenységéből* eredjen. Sokan vitatják, hogy ez a megfogalmazás, egy „részrehajló jogharmonizáció”¹²⁸ igen fontos lépcsőfoka, ám elgondolkodtató, hogy eredményét tekintve, nem csupán szóhasználatbeli különbségről van-e szó? Jól szemlélteti a kontinentális és angolszász rendszer közötti eltérést az úgynevezett *de minimis rule* és a már említett *kleine Münze* eredetiség-küszöb fogalmak. A *de minimis rule* a brit irodalmi művek szabályozásában egyenlő a sweat of the brow kritériummal, melyek tekintetében az eredetiségi küszöb nagyon alacsony, mivel azok már kis mértékű munka, szakismeret és ítélet befektetésével szerzői jogi védelemhez jutnak.¹²⁹ Pontosítva, az input (tehát a ráfordított munka) nem lehet triviális mértékű, mely szabály az adott eredetiség-

¹²² Uo.

¹²³ Uo.

¹²⁴ *Interlego v. Tyco* [1988] R.P.C. 343.

¹²⁵ PART Krisztina: Jogdíjak - jól csengő muzsika a szerző füleinek, avagy lehet-e egy szerkesztő is szerző? – ISzJSz. 2005/5.

¹²⁶ 96/9/EK Adatbázis-irányelv.

¹²⁷ C-5/08, *Infopaq International A/S v. Danske Dagblades Forening* [2009] ECDR 16.

¹²⁸ TORREMANS i.m. 207.

¹²⁹ TORREMANS i.m. 209.

szintet *kvantitatív* alapon követeli meg.¹³⁰ Ezzel is magyarázható, hogy nagyon rövid kifejezésekre (mint címek, szavak), bár előfordulhat, de nagyon ritkán adnak szerzői jogi védelmet.¹³¹ Nem véletlen, hogy a brit *de minimis rule* (a sweat of the brow felfogásból kiindulva) az eredetizettség (originate) szóból vezethető le,¹³² mely nem követel egyebet a szerzőtől a kreációját illetően, csupán kis mennyiségű önálló törekvést. Bár egy mennyiségi határ kiszabása objektívebb és ezért könnyebbé teszi a bíróságok számára döntéseik meghozatalában, az általános közvélemény elveti a túlzott egyszerűsítést,¹³³ hisz egy ésszerű embernek fel kell ismernie, hogy egy szerzői műnek rendelkeznie kell egy bizonyos hozzáadott értékkel (eredetiség), melyet szimplán egy munka elvégzése nem elégíthet ki. Ezzel szemben (vagy ehhez hasonlóan), a *kleine Münze* a kis mértékű *egyéni jelleggel* rendelkező műveket illeti meg; illetve egy harmadik megközelítést beemelve megemlíthetjük még hazánk *minimális színvonal*¹³⁴ küszöbét, mely kritérium legkisebb, még az oltalomhoz kellő mennyisége, műtípusonként eltérő.¹³⁵ A három meghatározást összevetve láthatjuk milyen halvány szóhasználatbeli különbségről van szó. Így, bár más megközelítésből, de céljaikat tekintve a minimális kritériumok hasonlóan bizonyulnak. Vajon ez mennyire mondható el az államonkénti eredetiség-tesztről?

III.2.2. JUSTINE PILA ÉRTEKEZÉSE A BRIT SZERZŐI JOG TÁRGYÁRÓL

A brit származású szerzői jogi szakértő, Justine PILA 2010-es értekezésében további szempontokat ismerhetünk meg egy esetleges megoldáshoz az eredetiség szabályozását illetően.¹³⁶ A szerző állítja, ahhoz, hogy vizsgálni lehessen egy „rögzített alkotás”¹³⁷ eredetiségét, (sőt, hogy egyáltalán jogi vonatkozásban tudjunk művészetéről vitatkozni) képesnek kell lennünk a konkrét művet egy-egy, pontosan definiált, műfaj szerinti *szerzői jogi kategóriába* (categories of original works) sorolni. Ezt a nézetet támasztja alá William CORNISH és David LLEVELYN is, mikor a szellemi tulajdonról szóló értekezésükben az *ötlet* (bizonyos esetekben *tény*), és

¹³⁰ Krishna HARIANI – Anirudh HARIANI: *Analyzing „Originality” in Copyright Law: Transcending Jurisdictional Disparity*. The Intellectual Property Law Review, 2011/31. 495.

¹³¹ Uo.

¹³² Uo.

¹³³ Lásd az Európai Közösség (ma pedig az Európai Unió) folyamatos törekvését arra, hogy a sweat of the brow-tesztet felváltson egy egységes „author-központú” szerzői jog. Forrás: William Rodolph CORNISH – David LLEVELYN: *Intellectual Property: Patents, Copyrights, Trademarks & Allied Rights*. London, Sweet and Maxwell Limited, 6th Edition, 2006, 424.

¹³⁴ GYERTYÁNFY i.m. 70.

¹³⁵ A műfajonkénti tipizálásról lásd alább.

¹³⁶ PILA i.m. 229.

¹³⁷ Copyright, Designs and Patents Act 1988 3. § (3) bek.

kifejezés kettősségét feszegetik, kimondva, hogy a kategorizálás támpontot adhat egy-egy elegendő „eredetiség-mértékhez”,¹³⁸ megkönnyítve az eredetiség konkretizálását a bírák számára. Ezt a kategorizálást a brit CDPA magába is foglalja, melyben a felsorolás a következő: „literary, dramatic, musical, artistic works (együtt: *LDMA-works*); sound recordings; films; broadcasts; and typographical arrangements of published editions”.¹³⁹ Általánosságban elmondható, hogy minden egyes kategória más-más meghatározással, sajátssággal rendelkezik, melyekre külön jogszabályok, illetve precedens jogesetek mérvadók. Az egyes kategóriák elemzésére annak részletessége miatt nem térek ki, azonban annyit érdemes elmondani, hogy a brit jog szerinti LDMA-munkák szerzőjüktől elvárt eredetiségi kritériuma (kategóriába való besorolhatóság és a minimálisan hozzáadott érték) azonos,¹⁴⁰ míg a további műfajokra tekintettel: hangfelvétel, film, műsor és megjelent kiadások elrendezése más-más kategóriák az irányadók. Ez a kategorikus megközelítés az Szjt-ben is fellelhető,¹⁴¹ – nem beszélve a szerzői alkotásokhoz fűződő *szomszédos jogok* külön szabályozásáról –, azonban hazánk szerzői jogi normájában az osztályozás más szempontok szerint lett meghatározva. Fontos eltérés még a két ország tárgyi elrendezése között, hogy míg a brit, tágabb halmazokból álló, *taxatív* besorolás megköveteli a védelem alatt álló műtől, hogy valamelyik tárgyi fajtába be lehessen azt sorolni, addig a magyar szabályozás példálózó – mindössze „segítséget kíván adni a gyakorlatnak arra nézve, melyek a leggyakrabban előforduló fajtái a szerzői műnek”.¹⁴² A tágabb, és pontosabban kidolgozott törvényi szintű csoportosítási módszer mindenesetre nagyobb lehetőséget ad arra, hogy az egyes kategóriák mélyrehatóbban legyenek szabályozva a CDPA-ban, mint az Szjt-ben.

A brit szerzői jogi csoportosítás elméleti hátterét illetve, két egymásnak ellentmondó nézetet emelhetünk ki.¹⁴³ Az első állásfoglalás, melyet *formalista koncepciónak*¹⁴⁴ hív PILA, s az angol szerzői jogi törvény is követ, csupán az észlelhető tulajdonságokat

¹³⁸ CORNISH – LLEVELYN i. m. 425.

¹³⁹ Irodalmi, zenés, drámai és művészeti művek, (LDMA), hangfelvétel, film, műsor és megjelent kiadások megjelenése és elrendezése.

¹⁴⁰ Justine PILA: Copyrights and Its Categories of Original Works. *Oxford Journal of Legal Studies*, 2010/30. 229.

¹⁴¹ A példálózó felsoroláshoz lásd.: Szjt. 1 § (2).

¹⁴² LONTAI – FALUDI – GYERTYÁNFY – VÉKÁS i. m. 45.

¹⁴³ A formalista és kontextus-központú teóriák közötti ellentét művészettörténeti elemzését, lásd: BELTING – HANS – DILLY – HEINRICH – KEMP – WOLFGANG – BEKE László – RÉNYI András: *Művészettörténet. Bevezetés*. Budapest, Eötvös Lóránd Tudományegyetem Művészettörténeti Intézet, 2008. 91.

¹⁴⁴ PILA i. m. 244.

veszi figyelembe, mely maga után vonja azt a – téves – feltevést, hogy csak akkor beszélhetünk egy műtárgy tulajdonságáról, ha az fizikailag észlelhető, figyelmen kívül hagyva olyan esszenciális művészeti elemeket, mint a kontextualitás, vagy a kifejezés jellege. Azonban, mint azt a Nagykomentárunkban is felfedezhetjük: „a mű kifejezése nem azonos a kifejezés módjával vagy formájával, ami többféle is lehet.”¹⁴⁵ Ezzel egyetértve, Kendall WALTON ideájával ismerteti meg olvasóit az esszé szerzője.¹⁴⁶ WALTON szerint egy adott munka tulajdonságaira reflektálva a *néző percepciója* az irányadó. Sőt, nem csupán a percepció, hanem a „helyes percepció” a mérvadó, melyet a klasszifikáció tesz lehetővé. Eszerint, ahhoz, hogy a megfelelő jogi kategóriába soroljunk egy bizonyos alkotást műfaja szerint (a formalista behatárolással ellentétben), négy faktort kell figyelembe vennünk.¹⁴⁷

- a) lehetőleg nagyszámú „mértadó tulajdonságok” vannak a műben az adott kategóriát illetően,
- b) a mű 'jobb', vagy érdekesebb mikor az adott kategória felől vizsgáljuk, mintha másikból indulnánk ki,
- c) az adott társadalom általános megítélés szerinti kategorizálásnak való megegyezés,
- d) a szerző feltehető szándéka művének adott kategóriába való illeszthetősége.

Felmerül a kérdés, hogy a szerzői jog tárgyának e fajta csoportosítása, az eredetiség szemszögéből mennyiben segíti a jogalkalmazók munkáját. A már sokszor idézett Nagykomentár, helyénvaló magyarázattal szolgál, amely szerint: „»szellemi tevékenységéből fakadó egyéni [...] jelleg« – kifejezi, hogy csak egy szellemi mozgástérben való választás lehet alkotás; a feladatból adódó, nyilvánvaló vagy közhelyszerű megoldás nem elegendő; szükséges egy minimális színvonal (a minimális szint *műtípusonként eltérő lehet*)”.¹⁴⁸ Véleményem szerint érdemes lenne az adott kategóriákon – ergo műtípusokon – belül az eredetiségi kritériumokat külön is tárgyalni, hisz azon kívül, hogy alapelveként meg vannak határozva a szerzői jog alá vonható művekre kiterjedő elvárások, további konkretizálások szükségesek csoportonként, azok eltérő jellemzői miatt. Így például az alap eredetiség-teszten belül másként jelentkezik az eredetiség egy irodalmi művön, mint egy zenei

¹⁴⁵ GYERTYÁNFY i. m. 16.

¹⁴⁶ PILA i. m. 245.

¹⁴⁷ Uo.

¹⁴⁸ GYERTYÁNFY i. m. 70.

felvételen. Ezen műfajok mentén tehát könnyebb meghatározni, mi az a külön felállított kritérium – investált munka, színvonal és szakértelem –, mely elvárható a szerzőtől. Azonban fontos kihangsúlyozni a helyes kritériumok szerinti csoportosítást, melynek fontosságát jól szemlélteti a sokszor nehezen megragadható *szobrok* és *design-modellek* közötti különbségtétel szükségessége, hisz a design művek már nem is szerzői jog, hanem iparjogvédelem tárgyai,¹⁴⁹ melyekkel szemben eltérő szabályozás alkalmazandó.¹⁵⁰

Justine PILA egy további igen fontos elemre hívja fel olvasói figyelmét.¹⁵¹ Eszerint a szerzői jog, és a műfaj szerinti szerzői jogi csoportosítás nem egy fixen fennálló konstrukció – az folyamatos változásnak van kitéve (pl.: technológiai fejlődés). Ugyanakkor nem csak a felvázolt elemek dinamikája az, ami a precedens rendszernek kedvez a XXI. században, hanem a szerzői jog tartalmának komplexitása, kulturális értéke, az egyre nagyobb számban előforduló esetek száma, nem utolsósorban pedig a jogi szempontból is bizonytalan europaizáció miatt is az élénk bírói aktivitásra helyeződik a hangsúly.¹⁵² Ám véleményem szerint az elsődleges feladat nem újabb jogszabályok, vagy direktívák megalkotása, hanem a már meghozott szerzői jogi normák, szakvélemények és esetek összegyűjtése és egyfajta logikus sorrendbe helyezése lenne.

III.3. AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK

Bár a common-law család tagja, a 90-es évek elején egy eredetiség-kritériummal bővült az USA szerzői jogi védelem minimum-követelménye a *sweat of the brow* teszthez képest.¹⁵³ 1991-ben történt ugyanis Amerikában a fontos állomásnak tekintendő ügy: a *Feist Publications, Inc., v. Rural Telephone Service Co.*,¹⁵⁴ mely precedens jelleggel épült be Az Egyesült Államok későbbi joggyakorlatába, továbbértelmezve az ország szerzői jogi szabályozását.¹⁵⁵ A Feist-ügyben egy telefonszámokból és nevekből álló jegyzék eredetiségét vizsgálták, megkérdőjelezve

¹⁴⁹ Itt fontos megkülönböztető elem a *létrehozó szándéka*, hisz míg a szobornak leginkább formális, vizuálisan közvetített célja van a nézőkkel szemben, addig a designnak haszonelvű, funkcionális szerepe a mérvadó. - TORREMANNS i. m. 221.

¹⁵⁰ Ld.: Lucasfilm Ltd, Star Wars Productions Ltd, Lucasfilm Entertainment Company Ltd. v. Andrew Ainsworth, Shepperton Design Studio Ltd. [2010] Ch 503, [2009] EWCA Civ 1328 (CA).

¹⁵¹ PILA i. m. 253.

¹⁵² Uo.

¹⁵³ Az USA-ban a *sweat of the brow*-teszt a *Bleistein v. Donaldson Lithographing Co.*, 188 U.S. 239 (1903) ügy óta volt irányadó, a szóbanforgó Feist döntésig.

¹⁵⁴ *Feist Pubs., Inc. v. Rural Tel. Svc. Co., Inc.* 499 U.S. 340 (1991).

¹⁵⁵ Ld.: U.S. Copyright Act, 17 U.S.C. §§ 1, mely szerint szerzői jogi védelem két kritériuma az eredetiség és rögzítettség.

azt, hogy az adatok összegyűjtéséhez szükséges „verejtékes munka” elegendő lenne a szerzői jogi védelemre. Így, az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága végül nem értelmezte „alkotó jellegű”¹⁵⁶ válogatásnak az adatjegyzéket, kimondva, hogy egy *minimális kreativitási szint*¹⁵⁷ is szükséges lenne annak jogi védelméhez. Eszerint nem elegendő bármilyen minőségi és mennyiségi munka befektetése az adott mű elkészítésébe, hanem egy sajátos, specifikus készségnek, illetve választásnak (creative choices) is jelen kell lennie a mű elkészítésekor.¹⁵⁸ Daniel J. GERVAIS, közismert, Feist Goes Global című értekezésében a következőképpen definiálta a *creative choices* fogalmat: “olyan független cselekedetei a szerzőnek amelyeket nem az adott mű funkciója, technikai módszere, vagy arra vonatkozó szabályok határoznak meg.”¹⁵⁹ Ezt megfordítva, a teljesen önkényes, jelentéktelen szelekció nem elégséges a szerzői jogi védelemhez, [ahhoz] tudatos, emberi döntésnek (választásnak) kell végbemennie, legyen az akár irracionális választás”.¹⁶⁰ Érdekes itt hazánk *egyéniség* kritériumát megemlíteni,¹⁶¹ (mely kategóriát e dolgozat II. fejezetében bővebben kifejtettem) ezzel is érzékeltetve – hiába indulnak ki különböző felfogásokból a tudósok az egyes eredetiség-modellek kialakítása során, kimenetelüket tekintve sokszor ugyanahhoz az eredményhez jutnak.¹⁶²

Daniel GERVAIS egy másik esszéjében három, mindent meghaladó választási lehetőséget vázol fel, melyek konkrétan: a „szerző” technikai, funkcionális és kreatív választásai.¹⁶³ Ezen belül, maga a *technikának*, ergo kifejezési formának megválasztása (mint festés, fotográfia, vagy költészet típusok) nem tartozik a szellemi tulajdon szabályozási körébe. A *funkcionális* megközelítéssel (az, hogy egy szék

¹⁵⁶ Különbséget lehet tenni a végtermék elnevezésében, ezzel is szemléltetve az eredetiséghez fűződő felfogásbeli különbségeket. Eszerint beszélhetünk *kreációról* (creation), melyben rögtön kitűnik a szerző és az alkotás közötti ’különleges’ kapcsolat, illetve illethetjük a művet *gyártmány* (production) elnevezéssel, mely személytelenebb, s alacsonyabb eredetiségi küszöbre enged következtetni.

¹⁵⁷ “Modicum of creativity” – Feist-ügy (1991).

¹⁵⁸ Daniel J. GERVAIS: *Feist Goes Global: A Comparative Analysis of The Notion of Originality in Copyright Law*. Journal of the Copyright Society of the U.S.A. Vol. 49, Summer 2002, 976-977.

¹⁵⁹ Uo.

¹⁶⁰ Uo.: „Creative choice is one made by the author that is not dictated by the function of the work, the method or technique used, or by applicable standards or relevant ’good practice.’ Conversely, purely arbitrary or insignificant selection is insufficient. A conscious, human choice must have been made, even though it may be irrational.”

¹⁶¹ Az SZJT 38/03-as szakvéleménye szerint a műnek egyedinek kell lennie abban az értelemben, hogy: “az adott körülmények között lehetőség van többféle kifejezési módra, és ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg egyikét vagy másikat”.

¹⁶² Ezt az állítást lentebb a kanadai és kontinentális eredetiség-modell közötti párhuzam vonásával is igazolom.

¹⁶³ Elizabeth F. JUDGE – Daniel GERVAIS: *Of Silos and Constellations: Comparing Notions of Originality in Copyright Law*. Cardozo Arts & Entertainment Law Journal, Vol. 27, Iss. 2, 2009-2010, 377.

például nem törik össze, ha ráülnek) pedig az iparjogvédelem foglalkozik. Így végül a szerzői jog a harmadik, *kreatív választásra* (creative choices) fókuszál, amely – a szerző szemszögéből ideális esetben – megmutatja, hogy a mű valóban a szerzőtől származott, tehát ha más alkotta volna, nagyon nagy valószínűséggel más eredmény is született volna.¹⁶⁴ A creative choices elméletet egyébként GERVAIS az Európai Unió eredetiség-tesztjének harmonizálásának egy esetleges megoldásaként fogja fel, aki szerint egy egységes eredetiség-szabványt lehetne alapítani a kreatív választás teóriájára, hiszen az bár különböző egyéniesítésekkel (mind lokálisan, mind műfajonként) ugyan úgy érvényesülni tud minden tagállamban, rugalmasságának és tág értelmezhetőségének köszönhetően.¹⁶⁵

Az Egyesült Államok kreativitás-tesztjének egy kritikusát ismerhetjük meg Dennis Karjala személyében, aki hirdeti, hogy a kreativitás csupán kvalitatív megítélhetősége miatt, annak alkalmazása nem ad objektív keretet a bíróságoknak, ezzel különösen nagy terhet róva rájuk.¹⁶⁶ Ráadásul, – KARJALA állítja – az amerikai bírák rosszul járnak el, mikor a kreativitást nem csupán kellő (necessary), hanem elegendő (sufficient) szempontként veszik figyelembe, mivel az arra ösztönözheti a jogalkalmazókat, hogy a bírák bármilyen kreatív munkát szerzői oltalomban részesítsenek (még akkor is, ha az iparjog védelem alá esne, vagy akár nem is szellemi tulajdon).¹⁶⁷ Továbbá, az is hátrányos lehet még a Feist ügy „örökségét” tekintve, hogy az adott döntés egy igen különleges esetre (műfajra) vonatkozott, méghozzá a gyűjteményes művek szerzői jogi eredetiségének megítélésére. Így mostanra – vallja a szakértő – a gyűjtemények kreativitás tesztjét használják minden egyes eredetiséggel kapcsolatos, vitás esetben.¹⁶⁸ További általános probléma Karjala szerint, hogy a kreativitás-teszt nagy eséllyel piaci kudarchoz vezet, mivel arra enged következtetni, hogy a társadalmilag szükséges munkákat költséges előállítani, viszont olcsó lemásolni őket, így a szükségeshez képest kevésbé lesznek ösztönözve a szerzők az előállításra, s inkább másolni fognak.¹⁶⁹

¹⁶⁴ Ld.:Dennis S. KARJALA: Copyright and Creativity. UCLA Entertainment Law Reivew, Vol 15, Iss 2, 2008, 179.

¹⁶⁵ JUDGE – GERVAIS i. m. 388.

¹⁶⁶ KARJALA i. m. 178.

¹⁶⁷ Ez annak is a következménye, hogy a Garjala által felvázolt hármas elhatárolást nem alkalmazzák a bírák mielőtt egyáltalán szerzői jogi szempontból közelítenék meg az adott esetet.

¹⁶⁸ Karjala i. m. 182.

¹⁶⁹ Uo.

III.4. KANADA

Az eredetiség-teszt szigorúságának „emelkedőjén” a kanadai megközelítés az amerikai és a brit állomás között található. Ennek megfelelően a kanadai szakemberek nem a kontinentális doktrína és a common law harca során szövődő ellentétet vették alapul szerzői joguk eredetiség kritériumának megállapítása során, hanem a common law jogcsaládon belüli amerikai (modicum of creativity) és brit (sweat of the brow) szerzői jog közötti egyensúlyt keresték. Ahhoz, hogy megértsük a kanadai felfogást a szerzői jog eredetiségét illetően, érdemes Abraham DRASSINOWER elméletét szemügyre venni. A jogtudós állítja, funkciója alapján három modellt különböztethetünk meg a copyright (angolszász) rendszerben:¹⁷⁰

1) Az „eredeti” *sweat of the brow* megközelítés, az *igazságtalan elosztás (misappropriation) kiküszöbölését* helyezi előtérbe, abból az alap természetjogi filozófiából kiindulva, hogy mindenki az őt megilletőt kapja (munkájának függvényében). Ez a felfogás azonban nem csak Drassinower, hanem a 2004-es fontos állomásnak tekintendő CCH Canadian Ltd. v. Law Society of Upper Canada döntésben résztvevő kanadai bírók szerint is túlzottan a szerző érdekét helyezi előtérbe.¹⁷¹

2) A „*kreációs modell*” a szerző egyediségét, méltóságát – dignity – hirdeti, melynél ismételten észrevehetjük a kontinentális authorship rendszerre való reflektálást. Továbbá, itt jut legnagyobb szerephez a közkinccs¹⁷² és a szerző tulajdonának elhatárolása.

3) Végül pedig az első két csoport ötvözetéből formálódó „*public interest modell*” találhatjuk meg, mely egyfajta instrumentumként írja le a szerzői jogot; illetve a közsférát hajlamos még előtérbe helyezni.¹⁷³ Eszerint az elmélet (és több esztétikai és szociológiai nézet) szerint a szerző csupán a társadalom és az arra való hatásaként létezik (csupán a közsféra fejlődésének egy eszköze).¹⁷⁴

¹⁷⁰ DRASSINOWER i. m. 116.

¹⁷¹ CCH Canadian Ltd. v. Law Society of Upper Canada, [2004] 1 SCR 339, 2004.

¹⁷² Korlátlanul hozzáférhető művek.

¹⁷³ Uo.

¹⁷⁴ Ezt a nézetet fedezhetjük fel például a Computer Associates v. Altai, Inc., 982 F.2d 693 at 696 (2nd Cir. 1992) eset egyik indoklásaként is, állítva: „a végső cél a kreativitás ösztönzése az általános közjóért – a művész érdeke másodlagos”.

E három, szélsőséges funkció vegyítését tűzték ki célul a kanadai jogalkalmazók, mikor a – ma globálisan is –¹⁷⁵ precedens értékű döntésnek számító *The Law Society of Upper Canada v CCH Canadian Limited* ügyben ítéletet hoztak 2004-ben.¹⁷⁶ A kanadai legfelsőbb bíróság véleményében kifejtette, hogy egyfelől a sweat of the brow megközelítés túl alacsony, a kreativitás szabványa pedig inkább az iparjogvédelemhez köthető, ebből következően tehát túl magas kritérium.¹⁷⁷ Fontos célként tűzték még ki, hogy a munka, megítélés és szaktudás egy szűkebb értelmét, illetve annak egy olyan szféráját kell alkalmazni a szerzői jog eredetiség-tesztjének „lefuttatása” során, amely megköveteli a *szellemi erőfeszítést, törekvést* (intellectual effort). A bíróság további eredményeként megállapította, hogy a műnek a szerzőtől kell származnia, oly módon, hogy az *több, mint puszta másolat* legyen; ezen kívül lefektette, hogy az alkotás a szerző *szaktudásának és megítélésének* produktuma, amely munkának *több, mint triviális és mechanikai hozzájárulásnak* kell lennie.¹⁷⁸ Fontos még, hogy a kanadai CCH döntésben mind a „szakértelem” (skill), mind a „megítélés” (judgement) követelmény külön kifejtésre került. A kanadai legfelsőbb bíróság szerint a *szakértelmet* úgy kell értelmezni, mint a szerző tudásának, tehetségének, hozzáértésének, tapasztalatának felhasználását,¹⁷⁹ míg a *megítélés* annak a fajta kapacitásnak a felhasználása, mely a szerző belátását és véleményformálásának, vagy értékelésének képességét jelenti, mely segítségével a szerző különböző lehetőségeket hasonlít össze, és ekképpen hozza meg döntéseit az alkotást illetően.¹⁸⁰ Kifejtésre került továbbá, hogy a szakértelem és megítélés ilyen fajta megléte önmagában maga után vonja a szellemi törekvést,¹⁸¹ mellyel visszajutunk a kontinentális, illetve európai uniós eredetiség-teszthez, azaz, hogy a szerzői jogi alkotás egyenlő a szerző intellektuális kreációjával. Így észrevehetjük, hogy annak ellenére, hogy a kanadai bírúk nem elemezték közvetlenül a kontinentális

¹⁷⁵ A CCH Canadian döntésre való hivatkozást fedezhetjük fel az indiai *Eastern Book Co. V. Modak*, (2008) 1 S.C.C.1. döntés kimenetelét illetően, vagy az ausztráliai *IceTV Propreitary Ltd. & Anor v. Nince Network Austl. Proprietary Ltd.*, (2008) HCA-Trans 356. ügyben.

¹⁷⁶ CCH Canadian Ltd. v. Law Society of Upper Canada, [2004] 1 SCR 339, 2004.

¹⁷⁷ Matthew RIMMER: *Canadian Rhapsody: Copyright Law and Research Libraries*. Australian Academic and Research Libraries, 2004/3, 194.

¹⁷⁸ JUDGE – GERVAIS i. m. 390-391.

¹⁷⁹ CCH [2004] 1 S.C.R. 16. *bekezdés* – skill as „the use of one’s knowledge, developed aptitude or practised ability in producing the work”; and judgement as the use of one’s capacity for discernment or ability to form an opinion or evaluation by comparing different possible options in producing the work”.

¹⁸⁰ Uo.

¹⁸¹ Uo. „This exercise of skill and judgment will necessarily involve intellectual effort.”

felfogás eredetiség-fogalmát indoklásukban, mégis törekvésüket az európai uniós nézethez tudjuk leginkább hasonlítani.

A már idézett szerzői jogi szakértő, GERVAIS, állítja, a legalkalmasabb eredetiség-teszt a kanadai legfelsőbb bíróság CCH-döntésében kidolgozott modern kritérium, mivel azt használni lehet nem csak fejlécek, szaknévsorok, hanem akár művészeti alkotások másolatának (pl. egy festményről készített valóság-hű fénykép) esetében is. Azért is tartja GERVAIS e legújabb, globális mértékű döntést ilyen kulcsfontosságúnak, mivel az inkább az alkotó befektetett választásainak vizsgálatára fókuszál, és ekképpen egy objektív mércével tud szolgálni alkalmazójának.¹⁸²

Reflektálva GERVAIS kijelentésére, e sorok írója szerint valóban a kanadai teszt tűnik a legalkalmasabbnak, de nem csak – közvetve – a funkciójának korrektsége miatt,¹⁸³ hanem – közvetlenül – a gyakorlati alkalmazás segítése okán is. A gyakorlatban talán azért is a kanadai eredetiség-teszt a lehető legkorrektebb, mivel az több lehetséges objektív vizsgálati felületet ad (szerző saját szaktudásának, megítélésének nem triviális, nem mechanikus alkalmazása) annak lefuttatói számára. Azonban a CCH-féle teszthez további két elemet szeretnék hozzáadni, levonva a tanulságot a már idézett tudósok értekezéseiből.

Először is kifejtésre került a kanadai bíróságok véleményében, hogy az Egyesült Államokban alkalmazott kreativitás kritériuma nem kompatibilis az eredetiséggel – az túlzottan magas akadályt állít a potenciális szerzők elé. Azonban, az amerikai Feist ügyben - ahogy már említettem – nem csupán a kreativitás, hanem a „kreatív választás” elmélete is kidolgozásra került.¹⁸⁴ Itt én a kifejezésnek nem a „kreatív”, hanem a „választás” elemére helyezném a hangsúlyt. Azonban nem csupán KARJALA és GERVAIS szellemi jog, iparjog, és szerzői jog elválasztásának módszerét emelném ki – mely véleményem szerint mindenképpen első helyen alkalmazandó –, hanem azt a kanadai „judgment” illetve hazánk egyéniség kifejezésével vetném össze. Ez a mozzanat leginkább a ma egyre szélesebb körben elterjedő, eredetiségét erősen megkérdőjelezhető technikai alkotások (szoftver, adatbázis, térkép, gyűjtemény, fénykép) körében irányadó. A judgement (és hazánk egyéniség) kritériuma megköveteli a szerző azon képességét, hogy saját elképzelése szerint hozzon ítéletet a

¹⁸² JUDGE – GERVAIS i. m. 406.

¹⁸³ Itt arra gondolok, hogy a kanadai modern eredetiség megközelítés úgy tűnik, hatékonyan ötvözi az utilitarista és morális nézeteket.

¹⁸⁴ „Feist established, arguably for the first time with this level of clarity, that creative choices were what gives a work its originality”. Forrás: GERVAIS: *Feist Goes Global*. i.m. 974.

meglévő lehetőségei közül – tehát válasszon – és e döntéseinek megfelelően jelenjen meg a kívülvilágban az adott belső választásainak eredménye. Így elmondható, hogy egy kreáció, sok, saját ítélet általi, egyéni választásból épül fel, mely lehetőségeket egyesével kell a bíróságoknak és szakértőknek vizsgálni.

Végül, de nem utolsó sorban felhívnom a figyelmet Kendall WALTON tárgyi behatárolásának esetkörére is,¹⁸⁵ hisz ez a csoportosítás nyújt arra alapot, hogy egy adott műfajon belül egy alkotást eredetinek lehessen titulálni.¹⁸⁶ Ezt követően tudjuk a hozzáadott munka (effort, judgement, skill stb.) mennyiségét és minőségét vizsgálni, hogy megkapjuk az eredetiség kilétét.ⁱ

Ezt összevetve, az ideális sorrend – meggyőződésem szerint – egy műalkotás szerzői jogi eredetiség vizsgálata során az alábbi:

1. Választás – A szellemi tulajdon körén kívül, vagy az iparjogvédelem, esetleg a szerzői jog körébe esik-e az adott mű védelme;
2. Műfaj szerinti tárgyi besorolás (Kendall WALTON négy kritériuma szerint);
3. A kanadai eredetiség-teszt lefuttatása minél objektívebb keretek közé szorítva (minden elemének megfelelően):
 - i. Több, mint puszta másolat,
 - ii. A szerző szaktudásának (skill) és megítélésének (judgement) produktuma (az utóbbi elemre külön hangsúlyt fektetve a technikai művek esetében),
 - iii. Több, mint triviális és mechanikai hozzájárulás.

IV. A HÁROMFOKÚ EREDETISÉG-MODELL

Kutatásom során Gideon PARCHOMOVSKY és Alex STEIN esszéjébe ütköztem,¹⁸⁷ akik egy három-lépcsős eredetiség-teóriát dolgoztak ki, melyen keresztül egy igazságosabb, társadalmilag hatékonyabb és nagymértékben kreativitást ösztönző szerzői jogi szabályozás reformját hirdetik.¹⁸⁸ Szemük előtt egyfajta egyenes arányosság lobog az eredetiség „zászlaja” és a társadalom haszna között.¹⁸⁹ Az

¹⁸⁵ Kendall WALTON műfaj szerinti behatárolásának módszerét e dolgozat III. fejezetében tárgyalom.

¹⁸⁶ PILA i. m. 245.

¹⁸⁷ PARCHOMOVSKY – STEIN i. m. 1505-1550.

¹⁸⁸ Fontos azonban megjegyezni, hogy ezt a modellt az angolszász hagyomány szerinti gazdaság és közérdek szempontja hatja át, mely nem egészen alkalmazható a kontinentális rendszerekben, ahol inkább a szerzők védelme az irányadó.

¹⁸⁹ PARCHOMOVSKY – STEIN i. m. 1517: „Presumably, the more original works generate a greater benefit for society.”

amerikai tudósok elképzelésének lényege a szerzői jog céljának megfelelően, hogy a copyright védelem erőssége – és a szerzők munkájukkal kapcsolatos kötelezettségeinek ‘lazasága’ – párhuzamban álljon az adott műben alkalmazott kreativitás szintjével.¹⁹⁰ Az elmélet kidolgozói abból a feltételezésből indultak ki, hogy méltánytalan ugyanazon védelemmel jutalmazni azon szerzőket, akik műve rendkívül eredeti, azokéval szemben, akiké csupán csekély (vagy éppen semmilyen) eredetiséget (nem) mutatnak.¹⁹¹ Ez természetesen sok aggodalomra ad okot, így például, hogy mekkora mennyiségű eredetiség lehet optimális az adott kritériumhoz való kvalifikáltsághoz, vagy, a már említett dilemma, nevezetesen, hogy ki hivatott ítélni egy adott műben rejlő érték, vagy kreativitás (értsd: eredetiség) felől. (Bár az utóbbi, ha jól belegondolunk a fokozatok felállítása nélkül is problematikus – az már egy általánosan alkalmazott szerzői jogi aktus).¹⁹²

A tárgyalt elmélet szerint az első szint *kivételesen eredeti* műveket foglalna magába; a második *általános (vagy szokásos) eredetiséget* tartalmazó művek lennének; míg a harmadik csoport, (mely semmilyen védelmet nem kapna) szinte vagy teljesen *nem eredeti* kreációkból állnának.¹⁹³ Attól függően, hogy melyik szintet érne el a kreáció az eredetiség-teszt alkalmazása során, más-más, különböző mértékű személyhez fűződő, és vagyoni jogok kapcsolódnának az adott mű szerzői jogi oltalmához. Nagyon fontos még kiemelni, amit a szerzők is tanulmányukba foglaltak, hogy amennyire igényelné a common law *flexibilitását* a felvetett szabályozás, az, ugyanolyan mértékben elengedhetetlenné tenné a kiszámíthatóság miatt a jogi *előírásokat*, melyek módszeresen irányítanák a bírák munkáját.¹⁹⁴

A két jogtudós által felvázolt elméletet azért tartom fontosnak, mert a szerzői jog egy olyan problémájára hívja fel a figyelmet, mely szinte kikerülhetetlen bármely elméletből is induljunk ki az eredetiséget illetően. Az originalitás szintjével arányos oltalom dilemmájának feloldása azonban nem csak a különböző műfaji szellemi termékek különbözősége miatt tűnik oly lehetetlennek, hanem a szerzőtől „elvárt” hozzájárulás mértékének és minőségének rendkívül nehéz meghatározhatóságának még további rangsorral illetése is. STEIN és PARCHOMOVSKY elméletével azonban leginkább azért vitatkoznék, mivel az eredetiséget és a kreativitást egymással

¹⁹⁰ PARCHOMOVSKY – STEIN i. m. 1505.

¹⁹¹ Uo.

¹⁹² Uo.

¹⁹³ Ez az elmélet tehát a nagyszámban előforduló “kleine Münze műveket” már nem helyezné oltalom alá.

¹⁹⁴ Uo.

könnyelműen felcserélhető szinonimaként használják, amely abszolút ellentétes dolgozatom mondanivalójával.¹⁹⁵ Továbbá fontos még figyelembe venni, hogy a szerzői jog, mint instrumentum nem csupán azzal tudja ösztönözi az alkotókat, hogy saját művükre oltalmat, ezáltal a piacon egy meghatározott exkluzivitást nyernek (szerző), hanem azzal is alkotásra tudja serkenteni a társadalom tagjait, hogy bár korlátozottan, de lehetővé teszi a felelősségre vonás nélküli másolást bizonyos esetekben (potenciális szerzők).¹⁹⁶ Az világos lehet már az olvasónak, hogy e két szférát hivatott egyensúlyban tartani a szerzői jog. Ám, át kell gondolniuk a többszintű elmélet kidolgozóinak, hogy teóriájuk egy paradoxonba ütközik mikor azt állítják, minél eredetibb egy kreáció, annál nagyobb hasznára van a társadalomnak, ezáltal annál szélesebb védelmet kell élveznie a mű szerzőjének.¹⁹⁷ Az következik a szakértők ideájának megfordításából, hogy minél eredetibb egy mű, annál szélesebb körű oltalomban részesül, ezért nehezebb az ahhoz való hozzáférhetőség is a társadalom tagjai számára. Ebből levezetve tehát az eredetiség magaslatán elhelyezkedő alkotás bizonyos értelemben kevésbé járul hozzá a társadalom adott kori, lokális fejlődéséhez, mint egy kevésbé eredeti és emiatt szűkebb védelemben részesülő szerzemény.¹⁹⁸ Tehát lehet, hogy nagyobb védelmet fog kapni a már szerzőként érvényesülő igen „kreatív” alkotó a fokozatok bevezetése miatt, de ez akadályozni fog más potenciális szerzőt abban, hogy az igazán eredeti kifejezésekhez, információhoz hozzájusson, ezzel is megbillentve az egyensúlyt a szerző és a társadalom közti igények méltányos elosztásában.

Ennek az elméletnek következményeként felmerülhet néhány kérdés az olvasóban, mint, hogy mennyire szükséges a szerzői jog *igazságosabbá*, esetleg *méltányosabbá* tétele, hiszen érzékelhetjük, hogy a lépcsőzetes modell egy erősen felszabdalt, szubjektív elemeket is magába foglaló szerzői jogi rendszer felállítását eredményezné, ráadásul még nagyobb kihívást jelentene a közszféra és szerző közti

¹⁹⁵ Bár túlzás ezt a fajta könnyelműséget az „amerikai exepcionalizmus” eszméjéből levezetni, mégis fontos bármely ország a szerzői joggal foglalkozó tudósának elővigyázatosnak lennie mikor a jog egy olyan határokat átívelő és rendkívül dinamikus szférájával, mint a szerzői joggal foglalkozik.

¹⁹⁶ Lásd: copyright *upstream* és *downstream* ösztönzésének megkülönböztetése: Shyamkrishna BALGANESH: *Tiered Originality and the Dualism of Copyright Incentives*. Virginia Law Review, Vol. 95, November 30, 2009, 69.

¹⁹⁷ PARCHOMOVSKY – STEIN i. m. 1517.

¹⁹⁸ *Adott kori*, mivel a védelem bizonyos időszakig tart (hazánkban 70 év általánosan), és *lokális*, mivel elképzelhető a szabályozások országokénti eltérése miatt, hogy bizonyos művek sokszor egy-egy államban már a „köz kincsét” képezik, míg akár a szerző saját hazájában a hozzáférhetőség továbbra is akadályoztatott. Utóbbit lásd: RÁTONYI G. Tamás: *Eltűnt Rejtő, Visszajön József Attila*. Origo, 2007. December 04.

érdekegyensúly megtartását illetően. Egyszóval, hivatott-e a „jog” vertikálisan értékelni ‘eredetiség’ címszó alatt a műalkotásokat? Nincs más út arra, hogy az eredeti kreációk létrehozóit ösztönözni lehessen?¹⁹⁹ Egyáltalán, mennyire értékeli a mai nyugati társadalom az originalitást? Végül, talán a legfontosabb észrevétel hazánk szakértői számára: vajon miként lehetne hazánk szerzői jogában vegyíteni az „egészséges” bírói aktivizmust a kodifikált joggal? Állítom, hogy a szerzői jog gyors és kaotikus változása igényli a precedens jellegű döntéshozatalt, ám ez természetesen több, mint nehézkes egy „félkész”, európai uniós irányelvek által összefogott rendszerben.

V. KONKLÚZIÓ

Kutatásom során, számos irányelvvel, jogesettel, jogszabállyal és bírói véleménnyel találkoztam, és rá kellett jönnöm, hogy korántsem könnyű a magyar bírák helyzete a szerzői jog tekintetében. Az Európai Unió tagállamainak (így Magyarország) szerzői joga (is) félúton van a rugalmas irányelvek által megkövetelt mércék, az Európai Bíróság döntései, saját (magyar) kodifikált jogszabályaik, bírósági döntéseik, miniszteri indoklásaik, és nem utolsósorban az SZJSZT iránymutatásai között. Éppen ezért logikusnak tűnik egy átlátható, európai uniós és azon kívüli alapvető fontosságú eseteket is magába foglaló szerzői jogi *eset- és törvénygyűjtemény* összeállítása, a bírák és mások kisegítéséhez, eligazításához.

Megfigyelhettük, hogy az eredetiségi szabványok szigorúságuk szerint négy különböző tesztre oszthatóak fel, azonban azok között egyfajta dinamikus nemzetközi harmonizáció figyelhető meg. Ám ez a fajta jogegységesülés problematikus, mivel előfordul, hogy egy már közösen elfogadott szabványt más és más módon futtatnak le az országok bírái jogalkalmazásuk során.²⁰⁰ Ennek hátránya az Európai Unióban nagymértékben érzékelhető, hisz ott egy-egy általánosan elfogadott, adott műfajra kiterjedő direktíva mellett, mind a kontinentális, mind pedig a sweat of the brow kritériumai irányadók megnehezítve a bírák helyzetét szerzői jogi vitás esetekben. Érdemes tehát figyelemmel követni az Európai Unióban végbemenő szerzői jogi

¹⁹⁹ Érdekes gondolatot vet fel Denis THOMAS esszéjében az eredetiség és a művészet kapcsolatát illetően, aki állítja: a szerzői jognak nincs hatása ‘az igaz művészeti kreativitásra’, nem úgy, mint a korszakokként változó populáris művészetre. Forrás: Denis THOMAS, *Copyright and the Creative Artist*. London, Institute of Economic Affairs, 1968, 27.

²⁰⁰ Jó példa az utóbbira Németország, mely állam – ahogy fentebb kifejtésre került – bár a kontinentális országok közé sorolandó, a szerző személyiségének tesztje során szigorúbb kritériumokat alkalmaz.

harmonizációt,²⁰¹ melynek egyik feltehető eredménye az eredetiség-tesztek egymáshoz közelítése lesz. E tendencia koordinálásához pedig az Európai Unió jogtudósai, megoldást a jogösszehasonlítás tudományában találhatnak.

Ami az Európán kívüli nyugati szabályozást illeti, az Amerikai Egyesült Államok nemzetközi jogi befolyását nézve, általánosan, egyfajta hanyatlás figyelhető meg, mely pozíciót többek között Kanada tűnik átvenni.²⁰² Amíg az USA-ban a szerzői jogi eredetiség-tesztet a kreativitás mércéje „uralja”, addig Kanada jobban hajlik a különböző tesztek elemeinek vegyítésére, s ezáltal egy gyakorlatban is jobban alkalmazható, objektív rendszert dolgozott ki a CCH ügyet követően, mely sok hasonlóságot mutat a kontinentális eredetiség felfogással.

Ami a mai magyar szabályozást illeti, először is a műfaj szerinti csoportosításra térnek ki. Véleményem szerint egy ideális tárgyi felsorolást találunk a mai magyar szjt-ben, azonban az további precíz törvényi szintű kidolgozást igényel (nem csak formalista, hanem tartalmi elemeket is figyelembe véve), legfőképpen az egyes eredetiségi szempontokból kiindulva. Másodsorban, maga a magyar eredetiség-teszt jogi formába öntésekor érdemes a jogalkotóknak az *alapjogi-korlátozásokor lefuttatott teszteket*²⁰³ szem előtt tartania, hiszen egy általános tesztből más-más kritériumok mentén speciális tesztek alakíthatók, melyek segítségével a művészeti és tudományos műveket, és nem utolsósorban az utilitarista kreálmányokat a jogi környezethez tudják illeszteni az adott műfaji tárgykörön belül. Harmadszor, célszerű megállapítani, hogy az SZJSZT pontosan milyen jogkörrel jogosult szakvéleménnyel szolgálni, illetve fontos előmozdítani a különböző országokban jelenlevő, szakvéleményt szolgáltató szervezetek nemzetközi kapcsolatát is.

Végül, érdemes a szerzői jogot az *emberi jogok* felől is szemügyre venni, hiszen közelebbről vizsgálva, nagyon sok hasonlóságot fedezhetünk fel a két irány között. A jövőre tekintettel pedig elmondható, hogy „a tudomány és technikai változással újabb emberi jogi problémák merülnek fel [...], melyek a problémákra adott válaszok eddigi rendszerét megváltoztathatják.”²⁰⁴ Ez azonban nemcsak az emberi jog központi, *jogi aktivitást* igénylő eleme, hanem egyben a szerzői jog immanens része. És miképpen az emberi jogok előtérben maradásához, nem csupán a

²⁰¹ ROSATI i. m. 53.

²⁰² A common law országok közül Kanada tekinthető a legaktívabb bírói hatalmi ággal rendelkező államnak. Lásd: Adam LIPTAK: *U.S. Court Is Now Guiding Fewer Nations*, The New York Times, Section A1, September 18, 2008. elérhető: <http://goo.gl/C4wduy>

²⁰³ Ld.: SCHANDA – BALOGH i. m. 58.

²⁰⁴ SCHANDA – BALOGH i. m. 17.

tudósok és jogalkotók állandó szerepe a mérvadó,²⁰⁵ úgy a szerzői jog húzóerejét betöltő eredetiség biztosításához is elengedhetetlen az élénk társadalmi, civil részvétel.

²⁰⁵ A tesztek használata útján például.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Tanulmányok, publikációk

- ADAMS, John: Originality in copyright: a solution to the database problem? In: Paul TORREMANS (szerk.): *Copyright Law - A Handbook Of Contemporary Research*. Cheltenham UK, Edward Elgar Publishing Ltd. 2007.
- BELTING – HANS – DILLY – HEINRICH – KEMP – WOLFGANG – BEKE László – RÉNYI András: *Művészettörténet. Bevezetés. Budapest*, Eötvös Lóránd Tudományegyetem Művészettörténeti Intézet, 2008. 91. elérhető: <http://goo.gl/9RZbB9>
- BENTLY Lionel – SHERMAN, Brad: *Intellectual Property Law*. Oxford, Oxford University Press, 3rd Edition, 2008.
- BRADSER, Keith: Own Original Chinese Copies of Real Western Art! *The New York Times*, 2005. Július 15. elérhető: <http://goo.gl/eFGu9D>.
- CORNISH, William Rodolph – LLEVELYN, David: *Intellectual Property: Patents, Copyrights, Trademarks & Allied Rights*. London, Sweet and Maxwell Limited, 6th Edition, 2006.
- CSÍKSZENTMIHÁLYI Mihály: *Kreativitás*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2008.
- DIETZ, Adolf: The Artist's Right of Integrity under Copyright Law: A Comparative Approach. *International review of Industrial Property*, 25/2, 1994.
- DRASSINOWER, Abraham: *Sweat of the Brow, Creativity, and Authorship: On Originality in Canadian Copyright Law*. – University of Ottawa Law and Technology Journal, Vol. 1, Iss. 1-2. 2003-2004. elérhető: <http://goo.gl/EKyfef>
- DUDÁS Ágnes: A szoftver szerzői jogi védelme – I. rész, - ISzJSz, 2005/2.
- GAZDA, Elaine K. *The Ancient Art of Emulation – Beyond Copying Artistic Originality And Tradition*. University of Michigan Press, 2002.
- GERVAIS, Daniel J.: *Feist Goes Global: A Comparative Analysis of The Notion of Originality in Copyright Law*. Journal of the Copyright Society of the U.S.A., Vol. 49, Summer 2002. elérhető: <http://goo.gl/WSeUi7>
- GYERTYÁNFY Péter (szerk.): *Nagykommentár a szerzői jogról szóló LXXVI. törvényhez*. CompLex, Online Jogtár verzió.
- HARIANI Krishna – HARIANI Anirudh: *Analyzing „Originality” in Copyright Law: Transcending Jurisdictional Disparity*. The Intellectual Property Law Review Volume 51, Number 3, 2011.
- *International Copyright Relations of the United States*. Library of Congress, U. S. Copyright Office, circular 38A, reviewed: 08/2014. elérhető: <http://goo.gl/i8cc93>

- JUDGE, Elizabeth F. – GERVAIS, Daniel: *Of Silos and Constellations: Comparing Notions of Originality in Copyright Law*. Cardozo Arts & Entertainment Law Journal, Vol. 27, Iss. 2, 2009-2010.
- KARDOS Andrea – SZILÁGYI Dorottya: Szellemi alkotások büntetőjogi védelme – II. rész, ISzJSz, 2012/1.
- KARJALA, Dennis S.: Copyright and Creativity. UCLA Entertainment Law Reivew, Vol. 15, Iss 2, 2008.
- KLETT, Alexander R – SONNTAG, Matthias – WILSKE, Stephan: *Intellectual Property Law in Germany – Protection, Enforcement and Dispute Resolution*. München, Bech, C H, 2006.
- KUKLA Krisztián: *Így festenek hát a dolgok*. Alföld, 48. évf. 10. szám, 1997. elérhető: <http://goo.gl/aXiXcl>
- LEWINSKI Von Silke: *International Copyright Law and Policy*. Oxford, Oxford University Press, 2008.
- LIPTAK, Adam: *U.S. Court Is Now Guiding Fewer Nations*, The New York Times, Section A1 September 18, 2008. elérhető: <http://goo.gl/C4wduy>
- LONTAI Endre – FALUDI Gábor – GYERTYÁNFY Péter – VÉKÁS Gusztáv: *Magyar polgári jog, szerzői jog és iparjogvédelem*. Budapest, Eötvös József Könyvkiadó, 2012.
- MACFARLANE, Robert: *Original Copy – Plagiarism and Originality in Nineteenth-Century Literature*. Oxford, Oxford University Press, 2007.
- PARCHOMOVSKY, Gideon – STEIN, Alex: Originality. *Virginia Law Review*, 95/6, 2009.
- PART Krisztina: Jogdíjak – jól csengő muzsika a szerző füleinek, avagy lehet-e egy szerkesztő is szerző?, ISzJSz, 2005/5.
- PILA, Justine: Copyrights and Its Categories of Original Works, *Oxford Journal of Legal Studies*, 2010/30.
- RÁTONYI G. Tamás: *Eltűnt Rejtő, Visszajön József Attila*. Origo, 2007. December 04. elérhető: <http://goo.gl/lzBWys>.
- RÉNYI András: *Eredeti vagy Hamis? – A műértés tudományos alapjairól*. Mindentudás Egyeteme, VIII. szemeszter, 2006. elérhető: <http://goo.gl/SKgoA9>
- RIEDER Gábor: *Eredeti hamisítvány – Értéktelen érték*. Artmagazin Online, 2009.10.02. elérhető: <http://goo.gl/AtKWt9>
- RIMMER Matthiew: *Canadian Rhapsody: Copyright Law and Research Libraries*. Australian Academic and Research Libraries, Vol. 35, Iss. 3, 2004.
- ROSATI, Eleonora: *Originality in EU Copyright, Full Harmonization through Case Law*. Cheltenham, Edward Elgar Publ. Inc. 2013.
- SCHANDA Balázs – BALOGH Zsolt: *Alkotmányjog – Alapjogok*. Budapest, Pázmány Press, 2014.

- SCHOLZ Ildikó: *Eredetiség és átdolgozások a zeneművek körében*, ISzJSz, 2011/3.
- STOKES, Simon: *Art and Copyright*. Portland, Oregon, Hart Publishing c/o.
- TATTAY Levente – PINTZ György – POGÁCSÁS Anett: *Szellemi Alkotások Joga*. Budapest, Szent István Társulat, 2011.
- THOMAS, Denis: *Copyright and the Creative Artist*. London, Institute of Economic Affairs, 1968. 27.
- TORREMANS, Paul: *Holyoak and Torremans Intellectual Property Law*. Oxford, Oxford University Press, 2013.
- TÓTH Judit – LEGÉNY Krisztián: *Összehasonlító alkotmányjog*. Budapest, Complex kiadó, 2006.
- TRÓCSÁNYI László – SCHANDA Balázs: *Bevezetés az Alkotmányjogba*. Budapest, HVG Orac, 2013.
- UJHELYI Dávid: *A szerzői jog célja és emberképe a szellemi alkotásokat megalapozó elméletek tükrében*. IszJSz 2014/5.
- ZÖDI Zoltán: *A korábbi esetekre történő hivatkozások mintázatai a Magyar bíróságok ítéleteiben*. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 2014. elérhető: <http://goo.gl/Y2Fhhf>

Jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye
- A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény
- Az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény, elérhető: <http://goo.gl/PPDZkK>.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2001/84/EK irányelve az eredeti műalkotás szerzőjét megillető követő jogról
- WIPO Copyright Treaty (Geneva, 1996)
- 1971. évi 4. törvényerejű rendelet az 1952. évi szeptember hó 6. napján Genfben aláírt Egyetemes Szerzői Jogi Egyezmény kihirdetéséről
- 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről
- 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról
- 1989/104/EGK
- 2001/29/EGK
- 1996/9/EK – Adatbázis Irányelv
- 156/1999. (XI. 3.) Kormányrendelet a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről
- 2006/116/EK
- 2009/24/EK 1. Cikk (3)
- 2006/116/EK irányelv
- UK. Copyright, Designs and Patents Act 1988
- U.S. Copyright Act, 17 U.S.C.
- Canadian Copyright Act, R.S.C., 1985, c. C-42.
- Német Szerzői jogi törvény: Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte, Urheberrechtsgesetz vom 9. September 1965 (BGBl. I S. 1273)

Bíróági döntések

- Billhöfer Maschinenfabrik GmbH v. T. H. Dixon and Co. Ltd (1990) FSR 105. 83.
- Bleistein v. Donaldson Lithographing Co., 188 U.S. 239 (1903).
- C-518/08, Fundación Gala-Salvador Dalí v. VEGAP, 2010.
- C-5/08, Infopaq International A/S v. Danske Dagblades Forening [2009] ECDR 16.

- CCH Canadian Ltd. v. Law Society of Upper Canada, [2004] 1 SCR 339, 2004.
- Eastern Book Co. V. Modak, (2008) 1 S.C.C.1 (India).
- Feist Pubs., Inc. v. Rural Tel. Svc. Co., Inc. 499 U.S. 340 (1991).
- IceTV Propreitary Ltd. & Anor v. Nince Network Austl. Proprietary Ltd., (2008) HCA-Trans 356. (Ausztrália).
- Inkasso-Program ügy, Bundesgerichtshof, 87, GRUR 1041 (1985).
- Interlego v. Tyco {1988} R.P.C. 343.
- Ladbroke Football Ltd v William Hill Football Ltd [1964] 1 WLR 273.
- Lucasfilm Ltd, Star Wars Productions Ltd, Lucasfilm Entertainment Company Ltd. v. Andrew Ainswoth, Shepperton Design Studio Ltd. [2010] Ch 503, [2009] EWCA Civ 1328 (CA).
- Walter v Lane [1900] A.C. 539.